

1963

moteris

2 kovas
balandis

O. Bačkienė	Motinos didybės esmė	1
I. Motekaitienė	Eilėraščiai: Užaugai, sakale!, O, mama, mama Ave Maria!	3
I. M. Matienė	Laiškas Mamai	4
D. Petrutytė	Priešmokyklinis auklėjimas ir lietuvių išlaikymas išeivijoje	5
P. Orintaitė	Vienuolio Veronika gyvenimo tikrovėje	7
Dr. V. Kišonas	Apie vėžio ligą	9
P. Balčiūnas	Jaunimo problemos — mūsų problemos	10
K. Grigaitytė-Graudienė	Eilėraščiai: Regėjimas, Iš tiesų, Aš atėjau	13
Alė Rūta	Mano pasaulis	14
S. Butkevičienė	Šeima ir pinigai	15
R. Sealey	Vaikystė su katinu	16
• Šeima ir mokykla		18
• Vaiko auklėjimas	Veda D. Petrutytė	19
	Naujieji tėvai ir jų uždaviniai	21
• Moterys pasaulyje		22
• Organizacinė veikla		25
• Sveikata	Gelbėkite nuo chemikalų — E. Gimbutienė	
• Šeiminių kampelis	Veda A. Rusinienė	27
• Mūsų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	28
• Laiškai		Viršelio 3 psl.

ILIUSTRACIJOS

A. Vitkauskaitė-Merker	Lietuviški kryžiai	2
Mykolas Angelas	Madona	3
J. Paukštienė	Motina ir duktė	4
A. Vitkauskaitė-Merker	Maino vėžiai	6
E. Delacroix	Vakariene Emmaus	8
A. Vitkauskaitė-Merker	Jaučiai Ispanijoje	11
A. Vitkauskaitė-Merker	Arlekinas	12

“MOTERIS” Lietuvių Moterų Žurnalas Nr. 2 (32) 1963 m.
Leidėjos: Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Draugija.
Vyr. redaktorė: Izabelė Matusevičiūtė.
Administratorė: Bronė Pabedinskienė.

Redakcijos ir administracijos adresas: 57 Sylvan Ave., Toronto 4, Ontario. Spaudė “Žiburių” Spaudos Bendrovė, Toronto, Ont. Viršelis ir meninė priežiūra N. Kulpavičienės. Atskiro numerio kaina 75 ct. Prenumerata metams \$4.00.

“MOTERIS”, Lithuanian Women’s Magazine. 1963, No. 2 (32).
Printing & Publishing Co. Ltd. in Toronto. Single copy 75 c.

Printed by “The Lights”

MOTINOS DIDYBĖS ESMĖ

ONA BAČKIENĖ

Šeima yra gražiausia Dievo dovana žmonėms. Ji yra žemė, kurioje bręsta nauji daigai. Ji yra pirmoji meilės apraiška, kurioje tos meilės žiedai bujoja dviejų skirtingų prigimčių susiderinime.

Bet meilei, kaip laisvei, palaikyti yra reikalingas didelis pasiaukojimas, nesuinteresuotas jautrumas gėriui, susietas su dieviškuoju pradū. Paul Claudel vienoje savo dramų sako, kad vaikas ateina į pasaulį meilės dėka, kurią tėvas ir motina turi iš amžinybės. Ir gražiausias tos meilės išikūnijimas yra motinos meilėje. Jokioje kitoje meilėje taip ryškiai nepasireiškia žmogiškosios ir dieviškosios meilės jungtis.

Motinstė turi du aspektus: fiziologinį ir dvasinį. Tik ši harmoninga jungtis suteikia motinos pašaukimui kilnumo, jėgos susivokti tikrame jos pašaukimo kelyje, pajusti atsakomybę, išplaukiančią iš jos motinstės ir jaunosios kartos auklėtojos pareigų. Motina, kuri tik pagimdo vaiką, palikdama jį be globos, nesirūpindama jo dvasios plėtote, religiniu, moraliniu auklėjimu — nebėra motinos pašaukimo tikrame kelyje. Tikrasis motinos pašaukimo susiformavimas glūdi kūno ir sielos vienybėje. Dr. Fr. Goust sako: „Motina nėra ta, kuri kūdikį nešioja, bet ta, kuri atlieka pagrindinį vaidmenį pilnutinės žmogiškos asmenybės puoselėjime“.

Tuos taip svarbius uždavinius atlikti motinai padeda jos motiniškoji širdis, moralinis tvirtumas paremtas gyvu tikėjimu ir pasišventimu. Ne visada moteris — motina savo svajotą asmenišką laimę šeimos gyvenime patiria. Bet gilūs dvasiniai nusiteikimai, sujungti su kančia ir gėrio troškimu, jos gyvenimą nuskaidrina ir kartais ją pačią iškelia iki šventumo. Jos meilė vaikui tampa didingumo simboliu. Tai šv. Monikos pavyzdys, kurios ašaros, kančios buvo apvainikuotos dangiškojo džiaugsmo vainiku.

Kardinolas Mindszenty yra parašęs dviejų tomų knygą „Brangioji motina“, kurią paskyrė savo motinai. Ši knyga turėjo be galo didelį pasiekimą Vengrijoje ir jo arešto metu oficialūs komunistų pareigūnai įsakė ją sunaikinti. Tos knygos ištraukos yra išverstos į prancūzų kalbą knygoje „La mère miroir de Dieu“ (Motina Dievo atvaizdas). Vienoje tų ištraukų kardi-

nolas taip sako: „Jei aš metu žvilgsnį į savo praėjusį gyvenimą, aš matau savo motiną visada budinčią prie manęs, kaip vieną geriausių motinų. Su ja, gal būt, mano angelas sargas mane lydi ir globoja žemiškose kovose... Tu esi spindulys dieviškos Apvaizdos... augščiausia malonė, didžiausioji dieviška gėrybė!“ Kardinolo arešto metu su juo kartu buvusi motina apalpo... Jis jai tarė: „Neverk, brangioji motina, mano tauta dar daug tuo pasinaudos“.

Motinos Diena kviečia susimąstyti, įsisąmoninti, kuria kryptimi pasukti, kad motinai skiriama pagarba atitiktų jos didybę. A.a. prof. Pr. Dovydaitis dar Lietuvoje, yra pasakęs „jog mes švenčiame Motinos Dieną, lyg jausdami, kad jų jau ima trūkti...“ Neretai šių dienų motina pabūgsta kančios, pabūgsta aukos, kurios pareikalauja kasdieninis pilkas gyvenimas. Apšivylusi svajota laime, ar komforto stokos grėsmėje palieka savo židinį, vaikus ir pabėga kitur laimės įieškoti... Gal kito vyro meilėje, gal prabangoje, gal profesijoje. Čia motina susiduria su savo tragiška būkle, nes kaip ji beįieškotų išeities, moraliai ji lieka palaužta ir netenka to tyrojo motiniško džiaugsmo, kuris plaukia iš pasiaukojimo ir kančioje brendusios meilės.

Sunku būtų pakaltinti motiną, jei ji kiek paslysta savo, kaip motinos, pašaukime, ar pasiduoda ją supamai aplinkumai į kurią pats gyvenimas ją įstumia. Suklysti tai normalu, bet prisipažinti prie kaltės ir stengtis ją atitaisyti jau yra didvyriškumas. Tat, ji turi įieškoti, susiorientuoti savo paskirtyje ir dabarties sąlygose. Ji turi įsisąmoninti kokią atsakomybę neša prieš Bažnyčią, savo tautą ir vaikus. Jai reikalinga pramatyti auklėjimo metodus, kurie ne vien materialiniu, bet ir dvasiniu gėrbūviu būtų paremti. Ji turi atkreipti dėmesį į savo pačios asmenybės ugdymą, Bažnyčios nurodymus, studijuoti kultūrinio gyvenimo pasireiškimus, suprasti visuomeninius, tautinius reikalavimus, su kuriais jos šeima, vaikai susiduria. Jai yra skirta išlaikyti moralinio tvirtumo tradicijas. Kardinolas Mercier savo ganytojiškame laiške žodžiais, nukreiptais į motinas, pabrėžia: „Auklėjimas yra daugiau vertingumo iškėlimas, negu globojimas“.

Egoistinis motinos prisirišimas prie vaiko siaurame šeimos ratelyje ir nenoras plačiau pažvelgti į gyvenimą, pramatyti esamas kliūtis ar jos aplinkumoje esančius kitus vaikus, motinos širdies ir šilumos reikalingus — yra lygiai kenksmingas. Jis neauklėja net jos pačios vaikuose altruizmo, bet dar gali tapti pavojingu paauglio vaiko dvasinei plėtotei ir santykiams tarp jos pačios ir vaiko. Vaikas ims jėškoti kito pasaulio, nes tas egoistinis motinos prisirišimas jam pasidarys įkyrus, neįdomus.

Ne paslaptis šiandieną, kad milijonai vaikų yra kaip našlaičiai, nors turi motinas. Jie ištroškę meilės, rankos, kuri juos vestų į šviesą, į gyvenimo laimę. Vyriausias Vašingtono mokyklų direktorius, dr. Carl F. Hansen, paskutiniame pasikalbėjime su spaudos atstovais pareiškė, kad didžiausią rūpestį mokykloms kelia vaikai, kurių namo grįžtančių nieks nelaukia. Jie nebeturi prisirišimo prie šeimos židinio. Tuo būdu jie likę laisvi nuo mokytojų priežiūros susiburia grupėmis ir užsiiminėja visokiomis išdaigomis...

Motinos didybė yra pasiaukojimas ir kančioje bren-dusi meilė, kurią išryškina ir mūsų pakelių medinės koplytėlės su Dievo Motinos skulptūrele, kur Kristaus kūnas laikomas ant jos kelių. Taurus, skausme sustingęs Dievo Motinos veidas, galva kiek nuleista, pakrypus į dešinę. Septyni kalavijai susmigę į širdį. Ant kelių — Dieviškasis Sūnus. Jis suaugęs žmogus, bet mūsų liaudies menininkas jį išdrožė tokį mažytį, tarsi

tai būtų kūdikis. Šitoje disproporcijoje, matyt, ir slypi visa kūrinio jėga; koks lengvas, mažas Sūnaus kūnas begalinio Motinos skausmo akivaizdoje... Ar ne tą patį skausmą pergyveno ir mūsų partizanų motulės, alpdamos prie sūnų lavonų ir kartu bijodamos, kad jų ašaros kitų neišduotų. Viena jų taip rašo: "Negaliu Jums daug ko parašyti, bet ateis, gal būt, laikas, kai mes susitikę atskleisime visas sielos gelmes ir verksime drauge. Tyliai plauks Nemuno vandenys, tyliai riedės skruostais ašaros, o iš pievų sklīs pilnos liūdėsio šienpjovių dainos. Pakrypęs kryžius žvelgs į žemę, į mažą kupstelių supiltų žemių, kurias supylė raudančios motinos rankos..." Šitoji motinos meilė tyra, kaip jos ašara ir jos kančia yra motinos didybės paveikslas. O Sibire esančių ir buvusių mūsų motinų ar ne kančia jų meilė tėvynei, šeimai ir vaikui pagrįsta? Jos skurdo, paniekos, kentėjimų nebuvo palaūžtos. Jų rezistencijos dvasia taip gyva, kad nei viena jų, grįždama į Lietuvą, neparvežė kryžiaus ženkle nesuvokiančio, ar gimtosios kalbos nemokančio vaiko.

Moteris - motina turi pajusti ir suprasti savo atsakomybę, kurią ji laisvu noru pasirinko ir kurią ji neša prieš šeimą, visuomenę ir savo tautą. Jos didingumo prasmė yra, kaip Prancūzų Akademijos narys, Daniel-Rops, sako: "Savęs atidavimas yra augščiausias, nuostabiausias aktas, kuriuo moteris atlieka savo paskirtį".

UŽAUGAI, SAKALE!

— Užaugai, mūsų sakale.
Vai, kokių didelių
Tau Viešpats prisegė sparnus!

Per debesynus ašarų
Veržies pasaulin
Iš namų...
Virpėdami mes laiminam
Erdves, kalnų viršūnes

Ir visus naujus kelius.
...Tuščiam lizdely saugosim
Vaikystės
Dieviškus garsus.

O, MAMA, MAMA...

Visur girdžiu aš Tavo balsą,
Ir lopšinių dainose man pranašautus vargus gyvenu.
Nors visa tai šiandien atminimuos —
Tik aidas varpo garso,
Kurs lydi mirusį į kapus...
O, Mama, Mama,

Kuždančiam balse Tavo
Regiu nulaužtus pumpurus,
Neišskleistų žiedų
Ir skaudų priekaištą, kad vaikas
Nesidalina su Tavim dalia,
Brangiausia Tavo dovanų
Baugiam ištrėmime...

O, Mama, Mama!
Kad Tu regėtum —
Kaip atskridęs širdin Tavo balsas
Štai, prigeria tvane neišverktų raudų!

— Tai ten, už okeano
Po ta pačia padangių saule,
Žvaigždynais, mėnuliu —
Tu mano balsą atminimuos
Girdėtum, kaip mirštančios gulbės giesmę,
Kaip aidą varpo garso,
Kurs lydi mirusį į kapus...

Madona

Mykolas Angelas

AVE MARIA!

Baltų, rausvų, melsvų žiedų prilijo —
Ir vis dar lyja — marių marios!
Ir audžias jų kvapai ir treliai paukščių
Su mūsų sielvartais, linksmųjų gamoms
Į šventą giesmę Tau, Marija,
Tau, Motina Visagali!

Tau kilimą iš debesų gegužės,
Pavasario gyvybės grožio
Jau ištisėm ligi sietytų augščio:
— O, atėik žemėn, Karaliene Taikos, Rožių!
Kol tautos tautų neišžudė
Padanges griaušančiais atomais!

LAIŠKAS MAMAI

I. M. MATIENĖ

Brangioji,

daug metų praėjo, kai mudvi esava persiskyrusios. Persiskyrėme tada nelauktai ir netikėtai. Ir persiskyrėme labai trumpam laikui — mėnesiui, dviem. O štai jau baigiasi antroji metų dešimtis.

Tu pasilikai vargti ir nešti namų židinio sargybos. Tu išlaikei lietuvės moters pašaukimą — neapleisti namų nei vargui spaudžiant, nei pavojams atūžiant. Tu, kaip senovės vaidilutė, pildai šventą priesaiką — neleisti užgesti šventajai ugnelei.

O aš? ... aš lengvapėdiškai, kaip toji margaspalvė peteliškė, pajutusi jėgos savo gležnuose sparneliuose, pakilau nuo savo gimtosios žemės ir leidausi į nežinią. Mane baugino tie, kurie turėjo ateiti, tie svetimi atėjūnai. Man buvo baugu vėl matyti tuos žmones iš Rytų. Ir aš bijojau pasilikti be mylimo bernelio, kuris buvo pasiryžęs vykti į Vakarus. Išvykome abu. Su didelėmis viltimis. Bet be patyrimo. Be žinių. Be pasiruošimo.

Jis žuvo dar karui nepasibaigus. Ir likau viena. Visų apleista. Be tėviškės. Be giminių. Be draugų. Be vilčių.

Ir į tėviškę, jau svetimų valdomą, svetimų persekiojamą ir naikinamą, nesiryžau grįžti. Keliavau toliau. Aš jieškojau laisvės. Laisvę radau. Radau ir visa kita, kas žmogui reikalinga: darbą ir duonos. Ir pastogę svetimoj šaly. Tik neradau to, ką palikau namie. Neradau širdies. Neradau tos šilumos, kuria gaubei mane nuo pat mažumės.

Ir blaškausi. Ir nerimstu. Nerimstu be Tavęs, Brangioji Mama.

Dažnai mane sąžinė graužia, kodėl aš palikau Tave. Tave ligų apsėstą, senatvės spaudžiamą. Tave — tarp svetimų žmonių gyvenančią. Žinau, kad tie svetimi žmonės viską atėmė. Liko tik sena trobelė. Su kiauru stogu, su sienom vėjo perpučiamom. Niekas jos netaiso ir netaisys.

Tu, kaip daug kartų pasakotos pasakos sargybos kareivis, kasnakt apeini savo trobelę. Ją apžiūri ir patikrini. Ir tada prisimeni visą mūsų šeimą, kadaį skaitlingą ir gausią. Ir kiekvieną apverki, apraudoji, nes jie plačiai pakriko: vieni į kaimyninį kapinyną, kiti į tolimą ir nesvetingą Sibirą, treči, kaip aš, į laisvės šalis. Ir taip Tu likai viena. Ištikima sau, ištikima savo žemelei, ištikima savo senovės papročiams.

Aš dažnai nesulaikau ašarų Tave minėdama. Bet ir ašarose aš Tavim didžiuojuosi. Didžiuojuosi Tavo, Mama, ištverme, neatlaidumu ir kietumu. Galbūt, kad aš būčiau galėjusi Tave atsiimti. Galbūt Tave pasenusią, sunkiai dirbti jau nebegalinčią, taigi ir krašto pavergėjams jau nenaudingą, būtų ir išleidę. Bet Tu uždraudei net ir bylą pradėti. Tu pasiryžai ligi galo ištverti ir savo žemėj mirti niekur nesitraukiant.

Retkarčiais Tavo toki kieti pasiryžimai man darosi suprantami. Ir man vis dažniau ir dažniau blykčiojo mintis — grįžti pas Tave. Bet ir tai Tu uždraudei.

“Peranksti”, — sakei.

Ir aš vėl Tavęs klausau. Tavo žodis buvo man visada šventas. Jis buvo man įsakymas. Kad kartais ir nesuprantu, bet klausau. Taip Tu mane mokei. O kartais suprantu. Ir sakau — “teesie Tavo valia”.

Bet kai štai artinasi Motinos Diena, kai salėse Lietuvos papročių rinksis ir motinos, ir jų vaikai, ir kai dukros segs rožę prie savo motinų žilų plaukų — aš ir vėl neišlaikysiu, nes Tavęs su manim nebus. Ir Tau niekas nesegs rožės. Aš čia būsiu kaip našlaitė.

Tik savo godose viena pasilikusi aš būsiu su Tavim. Tave minėsiu. Tave savo svajonėse myluosiu. Tave sapne bučiuosiu.

Mama, Brangioji Mama,
Būk sveika ir lik sveika!

Žinok, kad yra dar pasaulyje širdis, kuri plaka kartu su Tavim, kuri ir tolimoj šaly būdama vis lanko Tave mintyse, kalbose ir... maldose. Sudie, Sudie, Sudie...!

Tavo mylėta, globota, maitinta ir nešiota, ir niekad, niekad Tavęs neužmirštanti Dukrelė.

PRIEŠMOKYKLINIS AUKLĖJIMAS IR LIETUVYBĖS IŠLAIKYMAS IŠEIVIJOJE

D. PETRUTYTĖ

Tautybės išlaikymo galimumas

Kaip būtų išganinga, kad mes besisielodami lietuvių išlaikymu ir besimaigstydami gaires sėkmingesnei ateities kultūrinei veiklai tautinėje plotmėje, pirmiausia atkreiptume savo dėmesį į senųjų žmonių posakį: „Ką vaikystėje išgys, tą suaugęs nė su kirviu neištašys“. Šitame posakyje glūdi visa lietuvių išlaikymo paslaptis, galimumas ir kartu akivaizdus nurodymas kur turėtų būti įsmeigta pati pirmoji veiklos gairė.

Gyvendami nepriklausomoje tėvynėje, galėjome vaikų tautiškumui ir lietuviškumui nesirūpinti. Sava žemė, sava valstybė, savitas kultūrinis gyvenimas buvo toji idealioji padangė, kur kuo palankiausiai, be ypatingų pastangų, galėjo tarpti ir net bujoti tautinis gyvastingumas.

Šiandien, kai esame netekę savo žemės po kojomis ir tos, iš visų pusių gaubiančios, tautinės atmosferos, nes ir patį tautinės gyvybės lopšį – Lietuvą – yra užgulusi slogi naktis, tai lietuviškosios gyvybės pulsas lyg savaime ima silpnėti. Sakau: „lyg savaime“, kadangi iš tikrųjų tai nevyksta savaime, kažkokio dėsninumo įtakoje. Tatoi atsitinka tik dėl mūsų nerangumo pažinti kūdikystės ir vaikystės slėpiningąsias galias. Neįvertinimas ir net dažnas nuvertinimas šito laikotarpio reikšmės tautiniam sąmoningumui įsidiegti, užkerta kelią mažiesiems jaugti į tėvų tautos kultūrą ir suaugti su visu tuo, kas būdinga mūsų tautai.

Ir, štai, lietuvių išlaikymas ne vienam ima atrodyti beviltiškas dalykas ir dėl to nevertas kietos kovos, įtempto darbo bei didžiųjų aukų.

Kas sudaro tautos pagrindą

„Tautą sudaro patys žmonės“, sako dr. J. Girnius savo knygoje „Tauta ir tautinė ištikimybė“. Taip pat jis teigia, jog: „Tauta nenustoja egzistavusi, iš vieno krašto persikeldama į kitą“. Taigi svetimi kraštai nėra kliūtis tautybės išsilaikymui ir nesudaro nutautimo pavojaus. Kad geriau suprastume iš kur ateina tautinis abejingumas, vėliau vedęs į visišką nutautimą, pažiūrėkime kas sudaro tautos pagrindą. Tai ne paaugliai, tai ne jaunimas, tai ne studentija ir pagaliau, aišku, ne senimas, bet *priešmokykliniai vaikai*, kuriems pirma leidžiame jaugti į svetimąją kultūrą, o vėliau energingai stengiamės juos atlietuvinėti. Ar ne lengva širdimi mes šiandien leidžiame beatskleidžiančiai vaikų dvasiai formotis svetimos kalbos ir svetimos kultūros įtakoje, retkarčiais palinksmindami juos lietuviškais kaukių baliiais, baletais, filmais bei naktiniais vakarėjimais ar kitokiomis pramogomis.

Vaikai yra lietuvių medžio šaknys. Kokios šaknys, toks ir medis, nes viskas auga ir tarpsta tik iš šaknų. Tačiau labai gaila, anot mūsų visuomenininko K. Drungos išsireiškimo, kad šitas dėsnis kol kas bojamas tik agronomijoje ir miškininkystėje. O vis dėlto vaikai yra tartum kertiniai pamatų akmenys, nuo kurių dvasinio atsparumo priklauso ir vėliau kuriamasis tautinis sąmoningumas. Patys mažiausieji lietuviškosios bendruomenės nariai, priešmokykliniai vaikai, kurie sudaro didžiulę armiją, yra paliekami visai nuošaliai, lyg jie

būtų tikrai bereikšmės būtybės lietuvių išlaikymo darbe. Tai pati didžiausioji spraga arba silpniausioji strateginė vieta, kurios nematome, o pro kurią nutautėjimas kilverčiais veržiasi į mūsų gretas.

Kaip valstybė negali egzistuoti be teritorijos, taip tautybė negali išsilaikyti be savitos kalbos. Tai vienintelis ryšys, kuris gali palaikyti vienybę ir tautinį nenumą per kartų kartas. Tai vertybė, kuri tinkamai puoselėjama nuo *pat žmogaus gyvenimo pradžios* galėtų žymiai palengvinti lietuvių išlaikymo darbą. Kan. M. Daukša prieš kelis šimtmečius yra pasakęs: „Ne pilių tvirtųjų, bet vartojimu savos kalbos laikosi tautos“. Šių laikų pedagogai ir filosofai, tatoi patvirtindami, nurodo vaikus, kaip nepamainomą jungtį, kurie palaiko dvasinę tautos vienybę per josios kalbą. Taip pat jie įsakmiai pabrėžia, jog kalba daug tamptiau sujungia žmones nei tautybė. Išvada, berods, aiški: jeigu mes nepasistengsime savo vaikuose, anot dr. J. Girniaus, „įžiebtį“ tautinę gyvybę per tėvų kalbą pirmiau, negu jie peržengs svetimo krašto mokyklos slenkstį, tai veltui visos mūsų pastangos ir bandymai išlaikyti lietuvių per ilgesnį laiką išieivijoje.

Veltui mes leisime vadovėlius, vienodinsime ir lengvinsime lituanistines programas; veltui organizuosime milijoninius fondus, meno galerijas; veltui statysime paminklines bažnyčias ir kryžius – visa tai lygu šiaudelių mėtymui skęstančiai lietuviųbei svetimos pasaulio kultūrose. *Gelbėjimo ratas yra mažieji vaikai*, jie yra pati saugiausioji tvirtovė prieš nutautimo grėsmę.

Organizuotas priešmokyklinių vaikų auklėjimas

Vėliausieji psichologiniai tyrinėjimai vis iš naujo patvirtina, kad pats svarbiausias žmogaus gyvenimo laikotarpis yra *ankstyboji vaikystė*. Dar vaizdžiau tatoi išreiškia Marija Montessori, sakydama, kad: „*Vaikas yra žmogaus kūrėjas*“. Tačiau kūrybinis vaiko pajėgumas ir kuriamojo individo turtingumas išimtinai priklauso nuo mūsų sąmoningumo paruošiant vaikui išorinę aplinką ir pateikiant reikalingas veiklos priemones. Tačiau į tai mes nesame dar atkreipę rimto dėmesio. Mes, kaip ta evangelijos Morta, viskuo besisielodami, visur besikubėdami, esame apleidę patį svarbiausiąjį dalyką – *įjungti priešmokyklinio amžiaus vaikus į lietuvių išlaikymo darbą*. Vaikija mes ne tik nesi-domime, bet tiesiog *ignoruojame*, *palikdami ją už lituanistinio švietimo ribų*. Tiesa, finansiškai tatoi pigiai atsieina, bet nepagalvojame, kad sumokame tautine vertybe – protėvių tautos kalba ir jos kultūra, ko už jokių pinigų ir jokiomis pastangomis vėliau nebeatgausime.

Mūsų tautinė atsakomybė nesibaigia tuo, kad mes patys nenutausime, bet ji siekia kur kas toliau – paruošti savuosius įpėdinius taip, kad jie tautinį turtą mylėtų, jį brangintų, mokėtų juo ne tik naudotis, bet ir sugebėtų jį praturtinti vertingais įnašais, įrodančiais tautinės egzistencijos prasmingumą.

Nesudarymas palankių sąlygų pačiame intensyviausiame žmogaus formavimosi laikotarpyje – ankstybo-

joj vaikystėj, duoda menkas ir dvasiškai skurdžias asmenybes.

Neįjungę vaikų į lietuviybę, nepadėję jiems susikurti tvirtų asmenybės pagrindų — neišlaikysime gyvos lietuviybės. Lietuviybė bus gyva tol, kol bus gyvi lietuviai ne savo fizine egzistencija, *bet savo tautiniu sąmoningumu*, atseit, gyvi kūrybine dvasia ir gali ją išreikšti įvairių-įvairiausiomis formomis. Tačiau, jei kūdikystės ir vaikystės amžiuje neižiebsime tautinės gyvybės, tai vėliau nesistebėkime visuotiniu nutautimu ir nekaltinkime jaunosios kartos dėl jos abejingumo tėvų kalbai ir kultūrai. Jeigu jinai šitų tautinių pradų stokoja ir ateityje dar labiau stokos, tai ne jų kaltė, *bet mūsų*, kad mes nesirūpinome jiems tą lietuviybę duoti tada, kada pati prigimtis psichologiškai buvo tam imli.

Mes negalime padaryti vaikus lietuviais arba priversti juos tokiais būti tik nuolatinio kartojimu: buv lietuviai, kalbėk lietuviškai, mylėk Lietuvą, noriai lankyk lituanistines pamokas ir t.t. ir t.t. Ne žodžių reikia, bet realių veiksmų ir darbų — reikia sudaryti tokias sąlygas, kad vaikai natūraliai įsisavintų lietuviybę ir išaugtų savo tautos sūnumis ir dukromis. Vaikai nenu-tausta, bet dėl mūsų apsileidimo jų dvasinis gyvenimas subręsta svetimojo krašto kultūros poveikyje. Už tai labai teisingai mus įspėja dr. J. Gėrnius, sakydamas: „Vaikų atveju rūpestis yra ne išlaikyti tautinę gyvybę, o ją įžiebtį“.

Tautinės gyvybės įžiebimas vaikuose, kuris laiduotų tautinį atsparumą teįmanomas *tik visų susipratusių lietuvių bendromis pastangomis*, jungtinėmis jėgomis, pradedant šį darbą planingai ir sąmoningai nuo pat pirmųjų žmogaus gyvenimo metų.

Gerau organizuotas priešmokyklinis auklėjimas atneštų visokeriopą palaimą šeimai iš vienos pusės, o iš antrosios — lituanistines mokyklas įgalintų pakelti mokslo lygį, nes vaikai ateitų mokėdami gerai ir laisvai lietuviškai kalbėti, ir net sugebėdami lietuviškai paskaityti ir parašyti. Šitokios lituanistinės mokyklos

uždavinys būtų rūpintis jau įžiebtos tautinės gyvybės išlaikymu, jos stiprinimu ir grūdinimu.

Tautiškumas, natūraliai suaugęs su žmogumi, tegali išsivystyti tik kūdikystėj ir vaikystėj. Vėliau įsigytas, jis visuomet bus tik priklijuotas priedas prie žmogaus asmenybės, kuris, prie kiekvienos nepalankesnės progos, lengvai atsidalins, kartais nepalikdamas net pėdsakų. Šitokios padėties akivaizdoje labai svarbu:

1. Susirūpinti ne tiek gyvosios lietuviybės išlaikymu, kiek gyvojo lietuvių išsilaukymu, tautine prasme.

2. Šį uždavinį vykindami išeities tašku turime laikyti *šeimą, kaip pačią natūraliausią atramą tautybei išlaikyti*.

3. Todėl būtina bendruomeniniu mastu suteikti šeimai pagalbą — įsteigiant *kursus ir vaikų auklėjimo židinėlius*, nes kiekvienai šeimai atskirai neįmanu yra sukurti reikalingą aplinką nei savo vaikų socialiniam auklėjimui, nei, tuo labiau, tautiniam jų išugdymui.

4. Kursų tikslas dvejopas:

a) planingai nurodyti tėvams tamprų ryši tarp bendrojo ir tautinio auklėjimo, nes nesiskaitant su bendraisiais auklėjimo dėsniais, jokių būdu negali būti sėkmingas nei tautinis auklėjimas,

b) paruošti susipratusių auklėtojų, kurios, reikalui esant, ne tik prižiūrėtų šeimose vaikus, bet ir tautiškai juos paauglėtų.

5. Būtinai sudaryti aiškų planą ar programą, kas, kada ir kaip darytina, kad vaikai iš pat mažens suaugtų su lietuviybe.

6. *Vaikų auklėjimo židinėliai*, kaip tautinės gyvybės įžiebijai šalia šeimos, turi būti laikomi *pirmąja ir svarbiausiąja pakopa lituanistinio švietimo sąrangoje*. Jie turi būti lituanistinio švietimo kelio pradžioje. Todėl visai teisėtai jie turėtų naudotis LB globa.

7. Reikėtų sudaryti branduolį, kuris rūpintųsi paruošti konkretų planą priešmokykliniam auklėjimui.

VIENUOLIO VERONIKA GYVENIMO TIKROVĖJE

PETRONĖLĖ ORINTAITĖ

Pernykščių metų mano straipsnyje apie lietuvių mūsų literatūroje yra viena vieta, kuri kaikam sukėlė neaiškumą. Todėl noriu tą detalę tiksliau išryškinti.

Ten buvo pasakyta, kad "Vienuolio Veronika" ("Paskenduolė") yra tobulas personažas tai dažnai temai visose literatūrose". Kai kuriai skaitytojui, nepakankamai įsigilinus į sakinio prasmę, atrodė, kad aš Veronikos asmeniui pripažinau tobulumo dorybę.

Kalbant apie literatūrinių veikalų veikėjus reikia griežtai skirti du atžvilgius: gyvenimiškai tikrovinę ir – kūrybinio tobulumo vertę. Vadinasi, gali veikėjas būti visiškai neigiamas, bet – ryškiai, gyvai, įtikinamai sukurtas. Arba gali pasitaikyti labai geras veikėjas, bet menkas literatūrinis atžvilgiu, t.y. nenuoseklus, negyvas, neįdomus ir todėl – menkavertis. Kadangi literatūrinių personažų gyvybė yra tik veikale, o ne realybėje, todėl, paprastai, jų vertė ir matuojama daugiausia kūrybinės tikrovės mastu.

Anuoju sakiniu aš visai neliėčiau Veronikos kaip tikrovinio asmens vertės, o tik pabrėžiau autoriaus kūrybinės išraiškos tobulumą. Vadinasi, Veronika yra labai sėkmingai atvaizduota, ryški ir tikra, labai nuosekliai atskleistas jos dvasinio kitimo ir galutinio žlugimo kelias. Tad literatūrinio vertinimo atžvilgiu Vienuolio Veronika yra puikus, kūrybiškai pavykęs personažas.

Žinoma, mes galėtume šį knygos veikėją panagrinėti ir gyvenimiškos tikrovės prasme. Šiuo atveju ta pati Veronika yra jau visiškai netobulas asmuo.

Ji yra didžiai nusižengusi religijos ir visuomenės įstatymams ir todėl – turi žūti. Sėsloje, pastovioje visuomenėje (kaip anuometiniame Lietuvos kaime) tradicinės gyvenimo normos yra per ilgą laiką griežtai nusistovėję ir kietos, be kompromisų. Minios teismas visur ir visais laikais yra negailestingas. Veronika nepakelia savo aplinkos žmonių pasmerkimo ir – pati nusiskandina. Bet reikia nepamiršti, kad iš tos visuomenės tarpo ji pati save išskyrė savo nusižengimu. Tad minios smerkimas nėra be pagrindo.

Pamenu, gimnazijose aptariant Veronikos asmenį visada būdavo labai gailimasi tos jaunos merginos ir gerokai piktinamasi jos aplinkos žmonių žiaurumu. Maždaug ta linkme yra nukreiptos ir autoriaus intencijos. Be abejo, aštuntosios klasės, kur buvo Vienuolio raštai dėstomi, gimnazistų nuotaikoms labai pritarė piktingas visuomeninis varžtas, kietomis tradicijomis. To amžiaus jaunuoliams, paprastai, atrodo, visuomeniniai įstatymai per daug griežti, ir jie mielai užjaučia tuos, kurie mėgina peržengti varžtus arba kovoti už neribotą laisvę. Taip, pavyzdžiui iš visų F. Šilerio raštų mėgiamiausias jiems būna "Plėšikų" Karlas. O bent kiek gilesnio mąstymo gimnazistai itin susižavi Bairono Kainu, kuris pasinėšęs griau-

ti ne tik visuomenės, bet net jau ir Dievo įstatymus.

Tačiau gyvenimo tikrovė yra kieta ir žiauri ir – tik naivūs, nepatyrę jaunuoliai gali tikėti neribota laisve. Jei atmestume gyvenimo varžtus, kurie saisto visuomenės santykius – žmogus taptų daug nelaimingesnis.

Jei anoje senovinėje (maždaug prieš 80 metų) Lietuvoje nebūtų buvę griežtai smerkiamas merginų prasižadimas (t.y. palaidas lytinis santykiavimas), ar tik nebūtų buvę žmonės daug daugiau tragiškų įvykių?

Pirmiausia, būtų pasitaikę daug gausiau pavainikių – o tokių vaikų lemtis yra iš anksto apspręsta tragišku ženklu kaktoje. Jeigu visuomenė jų ir nesmerktų, tai vistiek jie patys savyje per visą gyvenimą jaučia širdgėlą, tam tikrą menkavertiškumo jausmą, kad – tu neturi tėvo! Tavo tėvas tavęs dar negimusio išsižadėjo, tave paniekino, tavęs atsisakė ir paliko pajuokai ir vargiui...

Antra, netekėjusi mergina, patapusi neščia, ir be visuomenės smerkimo vistiek jaučiasi labai nelaiminga. Vaikui auginti reikia abiejų tėvų – moraliniu ir medžiaginiu atžvilgiu. Pačiai vienai lauktis kūdikio yra nemaža sunkenybė. Pasistebėkime į paukščio lizdą pavasarį: vienas tupi ir šildo kiaušelius arba jau išsiritusius paukščiukus, o antrasis skraido maisto jieškodamas. Tai natūralu, gražu ir linksma dviese auginti šeimą. O jei reikia vienam – savaime tragiškai nejauku.

Be medžiaginių reikmenų ir rūpesčių, kurie, paprastai, būna tėvo pareiga, dar daug sunkiau prislėgia prasižadusią merginą psichologinis sopulys. Štai, tave apgavo, iš tavęs pasityčiojo, tave išnaudojo, tavo pasitikėjimą pamynė po kojų... Tu turėsi gimdyti kūdikį tokio tėvo, kuris nenori tos tėvystės pripažinti, kuris yra niekšas, nes palieka savo vaiką liūdnam likimui... Šitokia savijauta palaužia nelaimingos merginos savigarbą, sugniuždo ją; kartais ji įpuola į tokį nusivylimą, taip ima savęs ir savo būsimo kūdikio nepakęsti, kad – žudosi (arba sunaikina kūdikį), nors visuomenė dar jai jokio pasmerkimo neparodė. Vadinasi, palaidų lytinių santykių esmėje jau savaime glūdi tragedija.

Bet tai dar ne viskas. Jei visuomenėje atleidžiami lytinio santykiavimo varžtai ir pradėdama pateisinti (ar bent toleruoti) nevedybinių santykių, tada – lengvai įsibrauna palaidumas ir į vedybines poras. Kai vienas iš jų "įsimyli" pašalinį asmenį, tai – griūna šeima, ir ne tik tuodu asmenys tampa nelaimingi (laimė nėra laimė, jei siekiama neteisėtu ir kitiems skriaudingu būdu), bet dar kenčia trečiasis asmuo, o taip pat ir šeimos vaikai.

Nors šeimų išardymas dabar iš bėdos ir legalizuotas, bet divorsas skriaudų neužlygina. Divorsuotų tėvų vaikai labai skaudžiai pergyvena – jų jaunos

sielos būna sužalotos nepagydomai. O antrasis, t.y. atmetasis poros narys dažnai taip pasijunta nelaimingas, kad griebiasi desperatiškų priemonių. Kai kam rodosi, kad JAV tie divorsai yra jau paprastas dalykas. Deja. Laikraščių kronikose maždaug kas savaitė būna žinia, kad koks nors "estranged husband" (or wife) pritykojo ir nužudė savo buvusį partnerį. O tai reiškia, kad išsiskyrimu ar divorsu buvo nepataisomai sužalotas gyvenimas ir žmogus pasirinko verčiau mirti, negu tęsti sugriuvusią buity.

Zinoma yra lengvabūdzių, ypač aktorių tarpe, kurie iš to daro sportą (o gal reklamos dėliai) ir tuokiasi 6-8 kartus. Bet ir jie tuo būdu nustoja dvasinės pusiausvyros (pvz. Marilyn Monroe). O ir tokių tėvų, nors labai turtingų, vaikai, kaip dažnai skaitome spaudoje, pakliūna į policijos rankas dėl narkotikų, girtavimo ir kitokių negerų dalykų.

Taigi, žiūrint į Veroniką gyvenimišku žvilgsniu, nors gal reiktų jos gailėtis, betgi išteisinti vistiek neįmanoma. Žmogus nėra vien biologinis gyvis — jis jau turi visuomeninio ir religinio gyvenimo normas

ir privalo jų laikytis. Leisdami vien instinktams vadovauti žmogaus veiksmams, mes grįžtume į visiškai laukinį primityvumą. Šeima yra labai svarbi celė žmonijos bendruomeninėje santvarkoje, o taip pat didelis veiksnys asmens dvasinei sveikatai brandinti ir išlaikyti. Vaikai, be šeimos augę, tėvų meilės nepatyrę — dažnai būna defektingos savijautos. Todėl bet kokia lytinė laisvė, kuri griauja šeimos šventumo idealą — jau savaime veda į tragiką ir daro žmomes nelaimingais. Lytiniame palaidume laimingi jaučiasi tik egoistai, hedonistai, lengvabūdziai ar doriniai sugedėliai, kurių žmogiška savigarba išblėsusi, kurie nejaučia pagarbos šeiminei institucijai, kuriems iš viso tautos bei žmonijos gerovė ir dvasinė sveikata nesvarbu.

O tas Veronikos žuvinimas, gal būt, tuo skaudžiu pavyzdžiu šimtus jaunų merginų išgelbėjo nuo tragiško prasiradimo ir šimtus kūdikių — nuo pavainikio dėmės. Taip gyvenimiškai vertintinas šis literatūrinis personažas.

APIE VĖŽIO LIGĄ

DR. V. KIŠONAS

Siame trumpame straipsnyje norėčiau supažindinti lietuvių visuomenę, ypač moteris, su vėžio liga, jos simptomais ir gydymu.

Pirmiausia — kas yra vėžys? — Tai yra nekontroliuojamas, netvarkingas abnormalių celių augimas bet kuriame kūno organe, ar audinyje. Priešingai — normalios celės laikosi tam tikros tvarkos ir dauginasi iki tam tikro laipsnio. Pvz., odos augimas, lūžusio kaulo suaugimas.

Vėžio celių yra įvairių rūšių ir dydžio. Jos turi struktūrą ir panašumą tų audinių, kuriuose išsivysto ir auga. Vėžio celės auga vienos greičiau, kitos lėčiau ir atsako įvairiai į gydymą. Pvz., *ulcus rodens* — žaizda ant veido lėtai auga ir palyginamai lengvai pagydoma; priešingai melanomo — apgama ant kūno, beveik visai nepagydomas vėžys.

Vėžio celės labai greitai dauginasi, vogdamos maistą iš aplinkinių audinių ir nuodija organizmą. Vėžio celės augdamos sudaro salas audiniuose, ir perauga iš vieno audinio į kitą, kelyje pergraužia kraujo indus, ir tuo būdu yra išnešiojamos po įvairius kūno audinius. Kai kurios vėžio celės, patekusios į limfos indus, sulaikomos liaukose ir tuo būdu kai kuriam laikui sulaikomas ir vėžio išsiplėtimas kūne. Vėžys taip pat gali būti išsivystęs kraujyje ir kraują gaminančiuose organuose. Tuose organuose išsivysto nekontroliuojamas kraujo kūnelių dauginimasis ir tada turime leukemiją.

Visa laimė, kad vėžys nėra užkrečiama liga ir todėl nėra pavojaus apsikrėsti slaugant ligonį.

Vėžio celės greitai dauginamosi gali sudaryti guzą — tumorą, tačiau ne visi augliai yra vėžiai. Yra taip vadinamų gerybinių auglių. Jie skiriasi nuo vėžio, nes apriboti ir neduoda metastazių ir kitų audinių, tačiau dėl kaikurių priežasčių ir jie gali virsti piktybiniais navikais — vėžiais. Todėl geriau tokius auglius išanksto pašalinti.

Dabar kyla klausimas — ar visada vėžys sukelia kokius nors simptomus, iš kurių būtų galima vėžį pažinti. Deja, pradžioje dažniausiai jokių simptomų nėra ir tik po kruopštaus tyrimo ir ieškojimo, kartais pavyksta vėžio buvimą nustatyti. Vėžys paliečia ne tik žmogų, bet ir įvairius gyvulius. Todėl ir daromi įvairūs tyrimai ir bandymai, ieškant vaistų, metodų vėžiui gydyti su gyvuliais.

Darant įvairius tyrimus, vis pavyksta tikriau nustatyti — kas sukelia vėžį. Yra jau žinomos tokios priežastys: 1) medraninės — nuolatinis erzinimas tam tikros vietos kūne; 2) cheminės — erzinimas įvairiomis dervomis; 3) spinduliniai erzinimai — saulės spinduliai, ypač blondinams. Galvojama, kad ir tam tikri virusai padeda vėžiui atsirasti. Be to, gal būt yra įgimtas palinkimas vėžiui.

Nors mes ir nedaug žinome tikro apie vėžio atsiradimą, bet jo pradžia kartais duoda tam tikrus simptomus. Juos čia ir išvardysiu: 1) nenormalus kraujavimas iš įvairių kūno vietų, ar nenormali sekrecija; 2) gužai ir sustorėjimai bet kurioje vietoje; 3) blogai gyjanti žaizda; 4) nuolatiniai žarnų bei pūslės sutrikimai; 5) nuolatinis gerklės pritinimas ar kosulys; 6) pasikeitimai karmoje, ar apgamoje.

Atsiradus tokiems pasikeitimams, reikia tuoj kreiptis pas gydytoją. Jis, kai kuriais atvejais, galės nustatyti vėžį. Šią ligą kol kas tikriausiai galima nustatyti su patyrusio patologo pagalba. Skausmai dažniausiai jau yra vėlesnės stadijos reiškinys. Tokiais atvejais gydymas turi būti tuojau pradėtas. Be patologijos pagalbos vėžį nustatyti padeda rentgenas — peršvietimai. Cheminiai tyrimai, pvz., skrandžio rūgštingumo nustatymas ir kiti tyrimai; tiesioginiai įvairių organų tyrimai su gastroskopu, cystoskopu ir kitų skopų pagalba. Vėliau, kai vėžys daugiau išauga, tai jau galima rankomis užčiuopti per odą.

Susipažinus su vėžio simptomais ir tyrimais, trumpai paminėsiu jo gydymą. Pirmoje vietoje stovi: operacijos, spinduliniai gydymai, harmonai, cheminiai ir gydymas vaistais.

Visus augščiau paminėtus gydymus galima gauti tik specialiose ligoninėse, didesniuose centruose, kur taip pat yra vartojamas izotopų gydymas.

Kas yra izotopas, pasistengsiu trumpai paaiškinti. Radio-aktyvus izotopas yra medžiagos, kaip geležis, jodas, fosforas ir kiti. Jie yra giminingi tiems elementams, tik skiriasi jų atominis svoris, ir jie turi spindulinę energiją, kaip rentgeno spinduliai. Bet jų energija, laikui bėgant, išsieikvoja ir jie tampa paprastais elementais. Tokie izotopai kaip tik ir vartojami vėžio gydymui.

Kaip minėjau, vėžiui gydyti geriausia tinka operacija, bet ji nevisada gali būti panaudota. Pvz., prie užsienėjusio vėžio, vėžio kepenyse, ar prie susirgusio organo, svarbaus gyvybei, kai jo pašalinti negalima. Tada tenka panaudoti spindulinį gydymą. Taip pat kartais spinduliai panaudojami navikui prieš operaciją apmažinti, ar kad jo ribos būtų aiškesnės. Daug gydymų yra naudojama prie moterų lyties organų gydymo. Spinduliais gydo odos navikus. Be to, gydant spinduliais, jų gali būti per daug panaudota. Tai gali sukelti komplikacijų, kaip odos nudegimas, ar paveikti kraują gaminančius organus. Todėl ir čia taikytinas ribotumas.

Toliau sektų gydymas harmonais. Jie dažniausiai vartojami priešingos lyties asmenims. Juos ilgiau vartojant moterims pradeda augti barzdos plaukai, pastorėja balsas ir t.t. Jie plačiau naudojami prie krūties, o vyrams — prie prostatos vėžio. Harmonai vartojami prie vėžio, kur jau operacija negali padėti, ar po operacijos.

Dabar jau pradėdami vartoti vaistai, kai kur su pasisekimu, bet tie vaistai, užmušdami vėžio celės, dažnai užmuša ir normalias celės, ypač kurios greit dauginasi žmogaus kūne, kaip baltieji kraujo kūneliai. Tuos vaistus vartojant, sumažėja skausmai ir prailgėja žmogaus gyvenimas. Tokių vaistų vis daugiau atsiranda vaistų rinkoje. Gal būt susilauksime laiko, kada vėžys bus išgydomas vaistais.

Vėžys turi būti pradėtas gydyti pradinėje stadijoje. Be to, priklauso — kur vėžys auga, vėžio rūšis ir išsiplėtimas.

Nustčius, kad yra vėžys, reikia tuoj pat gydyti, nepulti į desperaciją, nes yra nustatyta, kad kas nekovoja su vėžiu, yra greičiau pakertamas. Jeigu vėžys nėra

ra gydomas, tai kai kuriais atvejais jau po poros mėnesių žmogus miršta. Gydančiam galima ir visai pasigydėti, arba ilgam laikui pratęsti gyvenimą.

Yra nustatyta, kad vėžiu daugiau miršta vyrų, negu moterų. Dabar daug vyrų miršta nuo plaučių vėžio, nes beveik visada pradinėje stadijoje nėra jokių simptomų, o vėliau jau mažai pagalbos begalima suteikti.

Todėl patarčiau, jeigu yra progos, daryti plaučių persvietimą ir, esant reikalui, kitus tyrimus, kurie padeda vėžį nustatyti pradinėje stadijoje. Patartina ir patiems apsižiūrėti esamus kūno guzelius ir apgamas.

Iš 1957 m. statistikos Australijoje – nuo vėžio mirė per metus 13.000 žmonių, ir jis užima antrą vietą po širdies ligų, mirimų atžvilgiu. Vėžiu miršta įvairaus amžiaus. Ypač vėžys didėja nuo 35-75 metų amžiaus.

Dabar dar kyla klausimas – ar visos rasės vienuodai yra vėžio paliečiamos. Gal tokio skirtumo ir nėra,

bet yra žinoma, kad blondinai dažniau turi odos vėžį, kaip brunetai ar negrai. Tačiau negrų yra daugiau sergančių nuo krūties, prostatos ir pilvo organų vėžio. Žydės turi rečiau gimdos vėžį, negu kitos rasės.

Mes matome, kad atsiranda vis daugiau priemonių kovai prieš vėžį, bet yra vėl nustatyta, kad ir sergančiųjų vėžiu vis daugiau ir daugiau atsiranda. Mes irgi žinome, kad žmonių amžius ilgėja, o vėžio kaip tik daugiau yra tarp senesnio amžiaus žmonių. Be to, pagerėjo ir ligų nustatymas, todėl ir daugiau vėžio surandama. Labai dažnai pacientas ateina tik taip sau pasitikrinti, o gydytojas suranda ligų apie kurias žmogus visai negalvojo, pvz. – padidėjęs kraujo spaudimas, inkstų ligos, širdies ir kitos ligos.

Baigdamas noriu dar kartą atkreipti visų dėmesį į augščiau paminėtus ankstyvuosius vėžio signalus, o juos atsiminus, liga bus laiku sulauikyta.

JAUNIMO PROBLEMOS – MŪSŲ PROBLEMOS

PETRAS BALČIŪNAS

“Yra šalis, graži šalis, kur augom mes maži...”

I tą šalį mes nuolat keliaujame savo mintimis, mūsų širdys ilgisi ten likusių artimųjų, draugų, ilgisi išniekintų sodybų, sunaikintų smūtkelių, užžėlusių takelių, kuriais mes vaikščiojome kupini gražiausių vilčių sau ir savajam kraštui. Tai mūsų Lietuva. Bet ši šalis, graži šalis, kur augom mes maži, labai mažai pažįstama mūsų jaunajai kartai, kurios dalis gimė ir praleido savo vaikystės dienas įvairiuose pasaulio kraštuose. Apie Lietuvą ši mūsų jaunosios kartos dalis tegirdėjo iš tėvų lūpų, šiek tiek iš spaudos. Labai didelei šio jaunimo daliai šis gražus ir mums taip mielas kampelis tėra tik mažytis gabalėlis žemėlapyje, galbūt tiek reikšmės teturįs kaip Korėja, Japonija, ar kuris nors kitas kraštas, apie kurį jie mokėsi ar mokosi įvairių pasaulio kraštų mokyklose.

Mes ne be pagrindo sielojamės, kad brangiausias mūsų tautos turtas – jaunimas, kuris anksčiau ar vėliau turės perimti mūsų tautinį veikimą, nerodo reikiamo entuziazmo mūsų organizacinėje veikloje, o juk nuo dabartinio jaunimo priklausys ar pasiekti laimėjimai mirs kartu su senąja karta, ar jie bus tęsiami toliau ne tik čia gyvenančių lietuvių, bet ir Lietuvos naudai.

Atrodo, veltui būtų visi mūsų verkšlenimai, dejavimai bei rimti rūpesčiai, vargu ar ką galėtume pakeisti, be rūpestingo panagrinėjimo priežasčių, kurios veda ne tik mūsų jaunimą, bet ir mus pačius nutautėjimo, bei moralinio pakrikimo keliu.

Mūsų problema nėra pasauliui naujas dalykas. Babilonijos, graikų, egiptiečių, romėnų ir daugybė kitų karalysčių tol klestėjo, kol jų piliečiai turėjo augštesnius idealus, o ne materializmą. Žydai tol stipriai laikėsi Babilonijos ir Egipto vergijose, kol nepasidavė svetimiems dievams ir jų garbinimui. Pagaliau, mūsų pačių tauta atsilaikė prieš nepaprastai sunkią caristinės Rusijos sprespaudą tik todėl, kad tų prasišaukusių lietuvių religinis jausmas buvo perkietas kevalas caro pareigūnams, tik todėl, kad lietuvis brangino morali-

nes vertybes, ir rublis ar ariela nebuvo pakankamai galingi nupirkti laisvės trokštančią lietuvių sielą.

Paskutiniuoju metu mūsų spauda yra persunkta rūpesčiais ir bandymais įieškoti kaltininkų dėl mūsų jaunuomenės pasyvumo. Vieni kaltina patį jaunimą, kiti gi iškelia mintį, kad “užuot metęs kaltinimą jaunimui, jį turėtų prisiimti pats senimas, nes tik senimas, o ne kas kitas yra kaltas už esamas negeroves mūsų pačių namuose”. Šiame pasisakyme yra išreikšta labai daug, nors ir labai karčios, tiesos. Kodėl galėjo vieni išauginti vaikus puikiai kalbančius lietuviškai, galvojančius lietuviškai, prisidedančius vienokiu ar kitokiu būdu prie lietuviškos veiklos, ar bent nedarančius lietuviams gėdos, kiti gi – gėdinasi ir prisipažinti lietuviams esą? Atsakymas labai aiškus – mūsų pačių didelė dalis jau suklupome prieš amerikoniškąjį aukso verslį. Kaip mes galim tikėtis teigiamai paveikti mūsų jaunimą, kuris lanko šio krašto mokyklas, jei mes patys, kurie turime daugiau inteligentijos, negu taip vadinamų prastų žmonių, mes, kurie turėjome progos lankyti lietuviškas mokyklas, kurias taip mėgstam garbinti kaip buvusias ant labai tvirtų pagrindų, mes, kurie atvykom į šį kraštą jau subrendę, priskiepyti gausybės gražių idėjų, mes klumpam prieš materialistinę dievaitį, ir tai dažnai tik už trupinį aukso, gardaus valgio šaukštą. Gyvename paradoksaus: iš vienos pusės – baisiausiai kritikuojame esamas ir nesamas kanadietiškas blogybes, o iš kitos pusės – stengiamės tuos pačius kanadiečius ne tik pasivyti, bet ir pralenkti. Ar mūsų pirmi klausimai, susitikus ilgiau nematytą prietelį, jau nepasidarė šitokie: “Kiek uždirbi? Kokią mašiną turi? Kaip su bungalovu? Kur turi vasarnamį ar vilą?” ir t.t. Nebandau įrodinėti, kad šie dalykai yra blogybės pačioje esmėje, bet kiek iš mūsų, besivaikydami šias gėrybes, užmiršo geriems lietuviams taip charakteringą rūpestingumą jaunąja karta? Daugeliu atvejų net vaikų mokslas buvo padėtas

į šalį, nes greitas praturtėjimas pasidarė svarbesnis. Gyvename laimėjimais, pasiektais prieš dvidešimt ar daugiau metų, užmiršdami, kad gyvenimas nestovi vietoje. Kiek iš mūsų, norėdami geriau suprasti jaunimą, domisi jų literatūra? Kaip gi mes galime tikėtis sėkmingai ir įtikinančiai atremti jaunimo mums daromus priekaištus, jei mes nežinom jų rūpesčių šiame krašte, jei mes atsisakom susipažinti su medžiaga, kuria yra maitinamos jų sielos? Pasakymo, kad Lietuvoje viskas buvo geriau, nepakanka.

Mes šiame krašte turime nepaprastai daug laisvės. Mums nėra uždarytos nė universitetų durys, nė bažnyčios, nė, daugeliu atvejų, kaikurios augštesnės vietos. Turėdami šias laisves mes pamirštame, kad ta pati laisvė gali būti didžiausias tautinės mažumos žudikas. Mūsų bendruomenė jau pajėgė susiskaldyti į daugybę tarpusavyje besipešančių grupių, kurių vadai, dažnai susirūpinę asmenine garbe, pamiršta tikrąją veiklos tikslą. Visi šie dalykai nieko gero neduoda ir nežada duoti, nes mūsų lietuviybės išlaikymui reikia nepaprastai didelės vienybės ir susiklausymo.

Dalis mūsų siūlo palikti jaunąją kartą ramybėje. Esą moksleiviai patys susitvarkys ir susiorganizuos.

Kiti nusiplauna rankas sakydami, kad mūsų moksleivija yra niekam tikusi, nedėkinga seniesiems už visas padėtas jų pastangas ir vos nepasiūlo jiems botago.

Išmokyti vaikus lietuviškai kalbėti, išmokyti juos domėtis lietuvybe – tai šventa tėvų pareiga. Tėvai yra pirmasis autoritetas, pirmasis modelis su kuriuo mažas vaikas susiduria. Šis priešmokyklinis laikotarpis turėtų būti skirtas išmokimui gimtosios kalbos ir prie jos prisirišimui.

Lengva kaltinti jaunimą už nemokėjimą lietuviškai, bet kur buvo tėvai kai jų valia ir pareiga turėjo būti šventas dalykas? Kai tėvų autoritetas palaipsniui mažėja, kai jo vietą užima mokyklos autoritetas, o dar vėliau, kai ir šis autoritetas turi kapituliuoti prieš bendraamžių grupės autoritetą, pervėlu tikėtis gražių rezultatų. Jaunos vaikystės dienos, kada tėvai gali pasidžiaugti autoriteto privilegija visoje pilnumoje, nulemia ne tik pačios kalbos išmokimą, bet ir lietuvišką nusiteikimą.

Pasiūlymas palikti jaunimą ramybėje užmiršta vieną labai svarbų dalyką, būtent, kad be išmokimo lietuvių kalbos, reikia išmokyti dalyvauti organizaciniame gyvenime. Mūsų dabartiniai vadai ir veikėjai tai nėra

vien tik tėvų darbo vaisius. Mūsų mokyklos ir įvairios mokyklinės organizacijos davė daugybę progų šiems žmonėms įgyti reikiamos patirties dirbti atsakingą organizacinį darbą. Organizacinis darbas, kokio mums reikia, nėra vaikų žaidimas, todėl jam turi būti visu kruopštumu pasiruošta.

Mūsų jaunimas, lankąs kanadietiškas mokyklas, mums reikiamo organizacinio patyrimo negali gauti mokyklose. Teisybė, jie turi vieną kitą būrelį, bet visa jų veikla koncentruojasi apie sportą, pramogas ir panašius dalykus. Idėjinės veiklos Kanados mokyklose beveik kaip ir nėra.

Mūsų jaunimas yra didelėje kryžkelėje. Tėvai stengiasi jį išlaikyti lietuvišką, Kanados mokyklos nori jį greičiausiai paversti kanadietišku jaunuimu. Blogiausia, kad tėvai dažnai kritikuodami viską kas kanadietiška, augina jaunųjų tarpe sau ir viskam kas lietuviška, neapykantą. Dažnai mūsų jaunuoliai yra kritikuojami, kad jų akcentas nesąs visu šimtu procentų lietuviškas, kad jų elgesys esąs per daug kanadietiškas, kad jie vaikosi kanadietiškas madas.

Ar mūsų pirmieji nepriklausomos Lietuvos inteligentai, kurie lankė rusiškas ar lenkiškas mokyklas, grįžo su tokia jau švaria lietuvių kalba? Nebandau škleisti herezijos, kad nesvarbu kaip mūsų priaugančioji karta kalbės, bet ar ne svarbiau būtų rūpintis šios kartos nusiteikimu, ypač kai jos kalba jau sudarkyta? Ar ne svarbiau išsaugoti kas dar galima — jų domėjimąsi bendrais mūsų reikalais?

Mūsų jaunimas gyvena ne kokioje negyvenamojo saloj. Visiškai natūralu, kad jis draugauja su svetimaisiais ir lanko jų pramogas. Mūsų jaunimas tol blaš-

kysis pas svetimuosius, kol mūsų bendruomenė nepažins, kad jis mums labai reikalingas, kad mes jį tikrai branginam. Dabartiniu metu jis yra lyg ir paliktas Dievo ir savo valiai. Mūsų pobūviuose prie garbės stalų mes matome vis tuos pačius, jau besenstančius, veidus, kurie įsigijo vardą Lietuvoje. Tai labai mums reikalingi žmonės, nes jie labai daug padėjo pirmuosiuose mūsų tremties žingsniuose, bet ar ne laikas jau dažniau ir vis daugiau įmaišyti ir jaunųjų veidų? Mes dažnai žiūrime į priaugančiąją kartą su nepasitikėjimu, kaltinam juos už nenorą ar nemokėjimą dalyvauti tautinėje veikloje, bet iš kur jie išmoks būti produktyviais visuomenės nariais, jei ne iš dabartinių veikėjų?

Šis jaunimas, o ypač besimokąs ar jau mokslus baigęs jaunimas, galėtų būti mūsų vyresniesiems labai didelė parama jų organizaciniame darbe. Dažnai į mūsų pobūvius atsilanko įvairūs kanadiečių pareigūnai. Jie lankosi pas mus ne iš meilės lietuviams, bet su tikslu pasigaudyti balsų, ar ko nors kito. Kodėl mums taip pat nepagalvoti iš praktiškos pusės? Mūsų anglų kalbą mokąs jaunimas galėtų šiuos pareigūnus geriau „užbovyti“, susidaryti pažintis, kurios galėtų būti naudingos ne tik jiems patiems, bet ir visai bendruomenei. Šiuo, galbūt, pasiektume dar ir antrą laimėjimą — mūsų jaunimas pajustų konkretų reikalą dalyvauti mūsų rengiamuose pobūviuose. Jie kartu pajustų, kad jie mūsų visuomenei yra reikalingi ir naudingi. Mūsų svečiams gi tuomi parodytume, kad mes lietuviai nežadame išmirti su senąja karta, bet naujas ir dar gausesnis būrys ruošiasi toliau kelti viešumon padarytas Lietuvai skriaudas. Jaunųjų naudojimas įvairiose delegacijose pagelbėtų tiksliau išdėstyti mūsų norus ir troškimus, o kartu perduoti ir tikslesnę informaciją, kuri kartais yra skaudžiai sužalojama dėl anglų kalbos nemokėjimo.

Į mūsų parengimų programas ar nevertėtų kviešti daugiau jaunųjų talentų? Jų didesnis dalyvavimas mūsų programose paskatintų ne tik juos pačius, bet atvestų ir jų draugus. Tuo būdu gal dažniau matytume jaunos lietuvis pas save ir nors dalinai prilaikytume juos nuo blaškymosi įvairiose nepageidautinose vietose.

Estai bando šiuos eksperimentus ir, atrodo, turi gan teigiamų rezultatų.

Turime šeštadieninę mokyklą, įvairių organizacijų tinkamų mažiesiems, stovyklų ir daugybę kitų galimybių pririšti mūsų jaunuosius prie savojo kamieno. Vietoj nesveiko visko kritikavimo ar nevertėtų nuoširdžiau paremti pastangas tų žmonių, kurie dar šį tą dirba? Tik sveika, konstruktyvi kritika, padedanti pašalinti esamas neigiamybes gali duoti pozityvių rezultatų. Būkim realistai! Gyvename krašte labai pavojingame nutautėjimo atžvilgiu. Turima laisvė gali mums padėti išsilaikyti padoriais lietuviais, bet blogai suprasta ar netinkamai panaudota laisvė, gali būti mūsų lietuviškumo laidotoja.

Vargu ar kur nors rasime gražiau susumuotas mūsų nuotaikas, rūpesčius, o kartu ir visos mūsų nedalios tikslą, kaip šioje citatoje paimtoje iš B. Pūkelevičiūtės kalbos („Tėviškės Žiburiai“, 12/636), pasakytos premijos įteikimo proga:

“Vargingos tėvynės,

Vargingi vaikai,

Nekeikime savo vargingo likimo —

Mūsų ašaros, skriaudos,

Ir dygūs takai,

Ir rūškaną naktį nušvitę — darbai,

Tai sėkla naujam Lietuvos atgimimui”.

Arlekinas

A. Vitkauskaitė-Merker

REGĖJIMAS

Kas tai per kalnai?

Kas tai per upė? –

– Užžėlęs kelias...

Kur aš esu?!

Neregio lazda

Drebančioj rankoj

Skausmingai smingant

Vien tik jaučiu

— — — — —

Ji neapleido, –

Girdžiu Jos balsą,

Kurs prie akmens to

Mane nuves!

Šviesa sruvena į kurčią naktį,

Pušys užgieda šiluvines.

Neregio lazda čionai palikęs,

Dairaus, kur lobiai

Mūs užkasti.

Ir vėl suskambo varpai bažnyčių

Nešdami gandą visoį šaly.

IŠ TIESŲ...

— — — — —
O jeigu aš tokia nebūčiau,
Kokia esu,
Manęs taip baisiai nemylėtum
Iš tiesų...

Sakai, nors imki ir prakeiki
Tas užmačias visas!
Sudegint visą margą kraitį
Ir žvilgančias kasas.

Tai vėl esu tau lyg šventoji,
O gal pamėklė, gal?
Tyliai ties durimis sustoji
Ir traukiesi atgal.

Ir vėl eini, lyg piligrimas,
Per mano pasakų šalis.
Sakai, viliojimui aš gimus –
Širdies bekraštis kaitulys.

O jeigu aš tokia nebūčiau,
Kokia esu,
Manęs taip baisiai nemylėtum
Iš tiesų...

KOTRYNA GRIGAITYTĖ - GRAUDIENĖ

Iš "Draugo" 1963 m. premijuoto poezijos rinkinio

AŠ ATĖJAU...

Neatėjau aš kietu deimantu žerėti,
Kurį atrastų kas po daugel metų.
Tik atėjau laukų gėle žydėti
Nežinomų karatų.

Aš atėjau širdim kalbėt į širdį,
Mylėt gyvenimą ir žmogų –
Tyliai užmigt rudens šalnoj
Po žydriaspalviu dangaus stogu.

MANO PASAULIS

(Iš romano „Kelias į kairę“)

O, bėgsiu pažiūrėt, ką senelis veikia! Gee, taip kvepia tos gėlės! Senelė sakė, kad jas man pasodino. Krūmai ir gėlės, krūmai ir gėlės. Visi žydi. Mama, sako, irgi mėgsta pavasarį, bet tik dėl atminimų. Aš neatsimenu, kada man buvo geriau ar blogiau. Gerai Čikagoj, gerai čia. Kartais būna pikta ir liūdna. Vis per kitų kvailumą. Visi į mano reikalus kišasi. Mama viską draudžia ir visko liepia mokyti. Tėvelis mane užtaria, bet tada susibara su mama. Seneliai? O, ar jie žmonės? Jau taip seni, taip seni, nežinau, kaip jie nemiršta. Marė — žmogus. Bet ji pasimetusi. Dėdė? Jei nebūtų toks... toks puikuolis. Bet jis nori visą pasaulį sau! O šito aš noriu. Ir mees abu nesutelpame. Bet tai filosofija.

Va, katė dūlina. Tinginė ir pasalinė. Suleisiu ją su Tuci, tegu pasipjauna. Plaukai tik dulka! Tai juoko! Kad tik senelis nepamatytų...

O, well. Nedaug tesipjovė. Tucis irgi tingi, ne tiktai katė. Darosi karšta. Saulė jų kailiniukus įkaitino. Va, senelė jau šaukia. Jos balsas dabar ne toks, kaip būdavo pirma. Senelė rieda pakalnėn. Taip sako mama. O tėvelis liūdnas, kai ji taip sako. Tėvelis myli savo mamą. Savo, ne mano mamą. Mano tėvai nesutinka. Aš manau, kad bus divorsė. Idomu, kiek aš gausiu? Ir gal būčiau laisvesnė. Dabar abu prižiūri. O, tėvai! Kad jie savęs daugiau žiūrėtų, ne vaikų! Jų gyvenimas — tai jų, o mūsų — tai mūsų. Aš nemėgstu, kad mano gyvenimą tvarkytų. I'll manage. Aš visur atrasiu, kaip man geriau. Tėvelis kartais liepia mokyti idealizmo. Kas tai yra? Kiek jis man aiškina, darosi tik neaiškiau. O, well, pažiūrėsim.

Gal nueiti dar į tvartus? Gal tenai kokio fun prsimanysiu? Darosi nuobodu. O gal pamėgint išprašyti pinigų? Iš mamos? Ne, ne iš mamos. Visada sunku, o dabar — po telefono... Tėvelio? Jis duotų, bet neturi. Senelis! Jis irgi šykštus, bet man neatsispiria. Senelė duoda, kai neprašai. O paprašius tik apibara, apkeikia mane, tėvelį, ponus, tinginius... Aš nesuprantu, ką ji sako. Aš būnu confused.

Atvažiuoja? Tikrai. Užia motoras. Gal svečiai. Ar tie juokingi farmeriai? Eisiu pažiūrėt. Jie kartais duoda man kvoterį. Jiems aš maža mergaitė. Well, gerai ir kvoteris. Tegų tik duoda.

Bėgu. Peršoku gėlių lysves. Nulaužiu kažkokį jurginą ar leliją. Vau, senelė duos man pipirų! Ja, motoras užia. Suka į mūsų kiemą. Signalas. Tai man signalizuoja, nes bėgu priešais.

Dėdė Gediminas! O-o! Mano širdis muša. Man taip darosi šilta, lyg penkios saulės kaitintų. Moju dėdei, o paskui pridėdu pirštą prie lūpų, žvilgteliu į trobos langus ir susigūžiu. Reiškia, kad tyliai. Reiškia, paslapstis. Mes su dėde esam turėję paslapčių. Kartą jis nuvežė mane į pasimatymą. Mama nežinojo. Kartą abu vogėm senelės kiaušinius ir sūrį. Dėdė mane supranta. Jis nutildo motorą. Jis sveikinas tyliai. Tik mosteli ranka ir žiūri į langus.

— Dėde, mama ant tavęs pyksta...

— Ko gi? Sveika, Gaile. Kaip gi tau sekasi?

— Gerai. Bet, tikrai, mamytė labai ant tavęs pyksta. Man juokas. Man toks pasiutęs juokas! Ir bus juoko daugiau. Būtinai norėsiu pamatyti, kaip mama dėdę pasitiks. Po to, kai jai šiandien pasakiau... O, boy, koks dėdės veidas susirūpinęs! Jis mamai vis pataikauja. Nori įtikti. O dabar...

— Ką tu kalbi, Gaile? Dar vakar mačiausi su ja Čikagoje...

— Tai vakar. O šiandien — gee! Ji tave sudraskytų...

Dėdė Gediminas susimąsto. Gal jis dar man netiki. Aš esu iškrėtusi pokštų. Taip, jis mane vadina išdykusia mergaite. Kartais mamai pataria daugiau mane lupti. Šito aš neužmirštu.

— O gal žinai dėl ko?

— Gerai nežinau. Bet nugirdau, kad tu tėveliui sakei apie jos praeitį.

— Mmm. Tikrai? Sakai, nugirdai. Nejaugi Antanas...

Dėdė manęs neįtaria. Ja, ja. Mane jie visi laiko mažu vaiku. Baby. Jam nė į galvą, kad aš pasakiau. Tai gerai. Tegų aš būsiu maža mergytė. O aš daugiau žinau už jus!

Dėdė vėl užvedė motorą. Kam? Jis dar pasižiūri į langus, apsidairo po kiemą. Jis važiuoja. Apsuka didžiąją gėlių lysvę. Man moja, kad pasitraukčiau iš kelio. Pro langą sako:

— Atvažiuosiu vėliau.

Ir išrūksta iš kiemo. Aš parkrintu ant žolės, raitausi iš juoko. Dėdė išsigando! Išsigando mano mamos. O, kaip juokingi žmonės! O, kiek man fun šiandien! Gerai, gerai, kad nelikau Čikagoj. O, boy! Bėgsiu tetai Marei papasakosiu! Ji dėdės Gedimino nemėgsta. Ji bus patenkinta, kad svečių išgąsdinau.

Šiur, man jo ir gaila. Jis man patinka. Dėdė Gediminas. Bet yra fun jį paerzinti. Jam ir taip per gerai visur sekasi.

ŠEIMA IR PINIGAI

S. BUTKEVIČIENĖ

Amerikos kontinente pinigai vaidina didelį vaidmenį individo gyvenime. Žmogus labai dažnai yra vertinamas pagal tai, kiek jis turi materialinių gėrybių. Jei jis neturtingas, tai skaitomas „netinkamu“ Viešojo nuomonė nesigilina dėl kokių priežasčių žmogus yra neturtingas. Ar dėl savo kaltės, ar dėl kitų taip susidėjusių aplinkybių, kurios nepriklauso nuo jo paties? Toksai „netinkamas“ žmogus visuomenės akyse yra nužemintas. Bet mes žinome labai gerai, kad viešojo opinija veikia žmogaus asmenybę ir jo moralinį stovį.

Todėl pinigai turi ypatingai didelės reikšmės žmogaus socialiniam prisitaikymui prie gyvenimo. Šiais laikais žmogus nėra visiškai savarankus. Jis priklauso nuo ekonominės, socialinės ir politinės srovės, kuri viešpatuoja tame krašte, kuriame jis gyvena. Žmogus yra dalis didelio pasaulio – dalis piniginio pasaulio.

Šeimos, kaip ir pavieniai asmenys, auga, bręsta, plečiasi ir miršta. Šeima pereina per tam tikrą ciklą: vedybos, šeimos priauglis, vaikų emancipacija nuo tėvų, tėvai lieka vieni. Kiekvienam tokiame cikle, pinigai yra kaip ta audimo šaudyklė, sudaranti įvairias spalvas, atspalvius ir visokiausius raštus. Kalbėti ir išaiškinti pinigų rolę tuose trijuose cikluose užimtų daug laiko, todėl aš sustosiu tik prie pirmojo: šeimos pradžia.

Du žmonės, tuokdamiesi, atsineša su savimi supratimą apie gyvenimą ir pinigus. Jų pažiūros būna jau suformuotos nuo vaikystės dienų pagal jų ekonominę ir socialinę patirtį. Nors jaunavedžių pora dažniausia šeimos židinį kuria iš meilės, ekonominis faktorius nėra išstumiamas tame procese. Senovėje moteris ateidama pas vyrą turėdavo atsinešti kraitį. Tas kraitis būdavo pinigai ar kitokios materialinės gėrybės. Taip pat, mergina turėjo mokėti virti, kepti ir kitokius namų ruošos darbus. Jos pareiga buvo būti gera šeimininke, ir jos rolė buvo aiškiai apibrėžta ir nustatyta, kur ir ką ji gali daryti, ko negali ir kur ji neturi teisės kištis. Ji turėjo su tuo sutikti, nors gal kartais jai tas ir nebepatikdavo. Lygiai ir vyro vaidmuo šeimoje buvo aiškiai nustatytas. Jis buvo duonpelnis, jo pareiga buvo išlaikyti ir aprūpinti šeimą materialinėmis gėrybėmis.

Šiandien vyro ir moters vaidmuo nėra taip aiškiai nustatyta ir šeimos paskirtis bendruomenėje daug pasikeitė. Ji nebėra ūkiškai savarankus vienetas, pasidarė suvartojimo vienetas, vieton buvusio gamybinio vieneto. Šiandieninė šeima nėra pastovi savo gyvenamąja vieta, nuolat kilnojasi iš vienos vietovės į kitą, iš vieno krašto į kitą.

Jei abudu jaunavedžiai dar studijuoja, kas yra priimta šiame žemyne, tai jie dažniausia yra išlaikomi savo tėvų ar gauna stipendijas. Jei jie nesimoko, tai dažniausia abudu dirba. Pagal Amerikos statistinius davinius du trečdaliai žmonių dirba ir padeda savo vyrams baigti mokslus. Bet toks jaunavedžių pajamų šaltinis nesitęsia ilgai, nes šeimos išlaikymas yra vyro pareiga.

Pasidaryti savo pinigų sąmatą yra labai svarbus

dalykas gyvenime. Jei jaunavedžiai neturėjo progos išmokti to prieš vedybas, tai vedę jie susidurs su įvairiausiais sunkumais. Jauna pora, kol ji yra dar bevaikė, dažniausia gyvena mažame bute ir jų išlaidos nuomai nebūna didelės, bet už tai išlaidos visokiems pasilinksminimams paprastai būna daug didesnės. Bevaikė šeima daugiau praleidžia pinigų bevalgydami restoranuose, prašmatniuose kurortuose praleidžia atostogas ar savaitgalius ir lanko daugiau kinų bei teatrų... Statistiniai daviniai rodo, kad jaunavedžiai, kol dar neturi vaikų, išleidžia daugiau, negu šeimos su vaikais.

Jaunavedžių savitarpiniai santykiai yra nuolatinio bandymo stadijoje. Ar jie sugebės praktiškai planuoti, kas jiems yra reikalinga įsigyti ir ko nereikia, kada taupyti ir kiek taupyti, priklausys daug nuo jų pažiūrų ir darnaus susitarimo. Jei jie nemokės susitarti, kiek išleisti, pasidarys tarp jų dviejų įtempimas. Pyktamasi nebūtinai dėl pinigų, bet reikia pripažinti, kad dažnai jaunieji dėl jų barasi. Ekonominės problemos gali būti panaudojamos, kaip pretekstas pykčio išliejimui dėl visiškai kitų priežasčių, kurios neturi nieko bendro su pinigais.

Pinigai nebūtinai turi teikti laimės, taip pat jų nedeckliūs nebūtinai turi padaryti žmones nelaimingus. Jų stoka gali iššaukti daug rūpesčių šeimoje, bet geros valios moteris ir vyras stengsis savo gyvenimą sutvarkyti ir su mažesnėmis pajamomis. Tas daug priklausys nuo jų pačių asmenybės, kiek jie yra subrendę, kokios jų pažiūros ir kaip jie tarp savęs gyvena. Jei tarp jų bus glaudus ryšys ir darnus gyvenimas, jie darys viską, kad nerodytų pykčio viens kitam. Pinigai yra lyg kokia simbolinė jėga, kuri reprezentuoja meilę, saugumą, pasitenkinimą ir džiaugsmą.

Kadangi pinigai turi tiek daug reikšmės kiekvieno žmogaus emociniame ir ekonominiame gyvenime, visiškai yra natūralu, kad trūkumas pinigų gali būti priežastis šeimos nesantaikos. Savaimė suprantama, jei netikėta nelaimė atsitinka šeimoje, kaip pvz. vyras netenka darbo ar suserga, tuomet sunkumai užgula ne vien tik ant vyro pečių, bet ir ant žmonos. Nesklandumų gali būti ir dėl to, kad vyro darbas reikalauja išvykti ilgesniam laikui iš namų. Bet jei vyras ir žmona žiūri į gyvenimą subrendusiomis akimis, tai jie greičiausia pajėgs prisitaikyti prie tokių nesklandumų. Jie susilaikys nuo didesnių pirkimų tol, kol jų pajamos padidės, žmona susiras kokį darbėlį laikinai, ar vyras įieškos darbo, kuris būtų arčiau prie jo namų.

Taip pat ir netinkamas elgesys su pinigais gali būti priežastis šeimos nesantaikos. Pvz. jei vyras yra perdėtai šykštus, laiko pinigus vien tik savo žinioje ir žmonai duoda vien tik minimumą šeimos išlaikymui, nepaskirdamas jos smulkiosioms išlaidoms. Tas dažnai atsitinka todėl, kad jis pats užaugo panašioje šeimoje, kur jo tėvas buvo vien tik autoritetas ir davė labai menką išlaikymą savo šeimai. Augęs tokioje aplinkoje, jis sugebėjo tik tokias pažiūras susidaryti apie pinigus. O gal jis matė ypatingai didelį vargą ir nedecklių savo jaunystėje, todėl jis prisiriša prie pinigų,

kuris jam suteikia galią, saugumą ir autoritetą. Neuropatikams vyrams pinigai gali būti pašąmoninis simbolis vyriškumo ir jėgos. Žmona gali reaguoti į toki vyro elgesį įvairiai. Ji gali atkeršyti jam išleisdama pinigus visokiems niekniekiams ir beprasmiškai. Arba ji gali atkeršyti jam atsisakydama patenkinti jo seksualinius, fizinius ar psichologinius reikalavimus. Legaliai ji gali jį patraukti teisman už jos netinkamą išlaikymą. Taip pat nesantaika šeimoje gali iškilti ir tada, kai žmona išeina dirbti. Ta nesantaika bus neryški, jei jie abu taip sutarė. Bet jei žmona išeina dirbti prieš vyro norą, ar dirba dėl to, kad išlaikytų šeimą, tas paveikia vyrą psichologiškai negatyvia prasme. Dirbanti žmona įsigyja dirbančios savarakiškos moters padėtį. Tas gali paveikti ją taip, kad namų ruošos ir šeiminių darbų tampa jai nemalonūs ir monotoniški. Žinoma, toks jos reagavimas į namų darbus nėra malonus vyrui ir dėl to gali iškilti tarp jų kivičiai.

Pasitaiko ir tokių dalykų, kad vyras ir žmona lie-

ka prišti prie savo tėvų ir nepajėgia nuo jų atsiskirti. Jei vyras dar mokosi ir jo ar jos tėvai juos išlaiko, jie jaučia, kad jie priklauso nuo tėvų ir neturi savarakiškumo. Tėvai dažnai nurodinėja, kaip jie turi gyventi, ar ką pirkti ir ko nepirkti. Kartais vienos ir antros pusės tėvai apiberia jaunavedžius įvairiausiomis gėrybėmis, ypačiai, kai anūkai pradeda atsirasti. Ir tai daroma norint pasirodyti, kad viena ar kita pusė yra pranašesnė. Tas gali privesti jaunavedžius prie nesantaikos, ir tai dažnai pasitaiko.

Kaip buvo anksčiau minėta, pradžia šeimos gyvenimo yra nuolatinėje bandymo stadijoje. Tas šeimos ciklas duoda laiko ir progos pažinti viens kitą ir prie vienas kito prisiderinti. Vedybų darba susidaro iš daugelio elementų. Lygiai taip pat ir vedybų nesantaika. Jei vyras ir žmona nemato ir nepastebi pagrindinių konfliktų šeimos pradžioje ir nedaro žygių tuos nesklaidumus išlyginti prieš atsirandant prieauginiui, šeimos padėtis, ateities sugyvenimas yra statomas į pavojų.

VAIKYSTĖ SU KATINU

R. SEALEY

Jis vadinosi Kipšas. Žinoma, tai ne vienintelis jo vardas; jis nebuvo, taip sakant, Kipšu pakrikštytas. Anot poeto T. S. Eliot kiekvienas padorus katinas turi tris vardus, ir manasis nesudarė išimties. Jis buvo kurį laiką gyvenęs pas tokį keistuolį, kuris jį vadindavo arabišku vardu; bet po trumpo laiko keistuolis iškeliavo — gal būt į arabų dykumą — palikdamas katiną mano tėvui. Pastarasis, nebūdamas nei arabas nei keistuolis, nemokėjo ištarti arabų kalbos garsų, bet sužinojo, kad naujo namų gyventojų arabiškasis pavadinimas reiškė Kipšą. Pats katinas nesipriešino nereikšmingam vardo pakeitimui, nes visi juk žinome, jog jo rasė pasižymi kalbiniais gabumais. Be to, jis buvo visai juodas.

Tik vieną sykį mano tėvui dinkelėjo mintis, kad kitoks katino vardas galėtų būti patogesnis. Kėlėmės iš vieno namo į kitą. Visi baldai ir rakandai jau buvo nuvežti; liko tik gyvuliai dvikojai bei keturkojais, ir kadangi naujas namas nebuvo toli, nutarėme atlikti kelionę pėsčiomis. Kipšui buvo paruoštas nedidelis lagaminas su minkšta antklodėle, kad tėvas galėtų patogiai jį pernešti į naują gyvenvietę. Bet tą dieną katinas buvo nepalankiai nusiteikęs; gal todėl kad jam nebuvo leista pareikšti savo nuomonę pasirenkant naują namą. Dėl šito ar kito pagrindo jis ilgai nenorėjo listi į lagaminą, bet po smulkaus paaiškinimo ir nuoširdaus prašymo jis, galų gale, nusileido, ir visi išėjome į gatvę. Tada Kipšas užsimanė išmėginti savo talentą dainavimo srityje. Praeiviai sužiūro galvodami kam tas žmogus kankina akiai uždaręs gyvulėlį. Gal katinas ruošėsi būsimam koncertui, o gal tik taip džiavosi savo balsu. Jam tęsiant dainą tėvas bandė jį pritildyti — „Kipše“, sakė jis, „Nebijok! Gerasis Kipšeli, myliu tave, visi mylime tave, mielas Kipšeli!“

Praeiviai dar labiau nustebo. Jie buvo girdėję, kad velnias nusinešdavo žmogų, bet kas čia dabar darėsi?

Kipšas buvo mano pirmoji auklė. Man neseniai gimus mama susirgo ir turėjo atsigulti į lovą, o tarnaitė, dėl laiko stokos nedaug dėmesio tekreipė į mane. Užtat teko pagulėti ilgas valandas ant kilimėlio šalia katino; bene pats pirmasis malonus išpūdis, kurį mano jausmai priėmė, buvo jo šiltai minkštas kailis. Jis irgi buvo jaunas; tad augome kartu; net maistu dalinomės. Gi po vienerių kitų metų pasidariau stipresnis už jį, ir vieną kartą, sugriebęs puošnų iš dramblio kaulo padarytą krokodilą, pradėjau jį mušti. Jis suriko, ir mama pamačiusi įvykį paėmė katiną į savo glėbį, bet jis tuoj nusoko žemyn ir grįžo pas mane. Kitą sykį mėginau jam uodegą nukirpti...

Geri draugai nesikiša į visus vienas kito užsiėmimus; žmogiškumo dėsniai juk reikalauja gerbti individo slaptinę gyvenimą. Šalia bendrų sumanymų mudu su katinu turėjome kiekvienas savo reikalus. Gyvenome arti didelės pievos, kur ganydavosi arkliai, ir atsitikdavo, kad katinas pievą aplankydavo. Ne mano reikalus buvo klausinėti kam jis išeidavo, ar pelių medžioti ar gamtos prieglobstyje, giliai bemažant, atsigauti. Vieną kartą jis net tris dienas ir tris naktis išbuvo lauke. Jo sugrįžimas davė pirmąją progą mano literatūriniam gabumams pasireikšti. Eiliuotą dainą parašiau, kurios baigiamuosius žodžius dar ir dabar atsimenu —

Oi arkleli juodbėrėli,
Sugrįžo katinėlis,
Sugrįžo Kipšelis.

Atėjo ir man laikas iškelti į platesnį pasaulį ir užmegzti ryšius su naujais žmonėmis, kurių aplinkoje

katinui nebuvo lemta dalyvauti. Mama mane nuvedė į pradžios mokyklą ir pristatė savo tylų berniuką mokytojai. Bet mamai išeinant pravirkau. Mokytojos paraginta, mama mane paliko jos priežiūroje tikėdamasi, kad tarp kitų vaikų greit nusiraminsiu. Bet aš nenorėjau prisitaikyti prie naujų gyvenimo sąlygų; gerą valandą sėdėjau kampe bliaudamas. Tuo tarpu mokytoja pradėjo pasakas pasakoti vaikams, kurie susirinko aplink ją ratu. Išgirdęs pasakos žodžius nusišluosčiau ašaras ir prisigretinau klausytis. Pietų metu pasakojimą nutraukė mokyklos skambutis, ir mama atėjo manęs parsivesti, bet giliai susidomėjęs pasakomis, nenorėjau eiti namo ir vėl visas dūdas paleidau.

Mokyklos draugai nebuvo tokie, kaip katinas. Aiškiai atsimenu vieną, kurį aš vadinsiu Jurgiu. Jis buvo mažesnis už mane; gal todėl jis man ir patiko, nes man kažkaip atrodė, kad visi mūsų giminės vaikai buvo bent vieneriais metais vyresni už mane.

Laikui bėgant pastebėjau, kad mokykloje bendrauju su vienais žmonėmis, o namie su kitais, bet tuodu visuomenės ratai niekad nesusitinka. Kodėl negalima ir savaitgaliais žaisti su mokyklos bičiuliais? Šitokių samprotavimų vedami mudu su Jurgiu nutarėme susitikti šeštadienį: išeisime kiekvienas iš savo namų anksti rytą ir pasiekę kryžkelę palauksime vienas kito. Šeštadienį pusę šešių jau buvo šviesu; atsikėlęs tyliai apsiređžiau. Kažkodėl įsivaizdavau, kad tėvai sužinoję galėtų pasipriešinti mūsų sumanytam žygiui, nors nesuvokiau tokio jų elgesio priežasčių. Negi išaiškinsi

visą užaugusiųjų vingiuotą galvosena! Tad jokio žodžio tėvams neprataręs palikau juos ramybėje, tikėdamasis, kad jie man tuo pačiu atsilygins. Nepastebėtas išėjau iš namų ir pasiekiau kryžkelę sutartu laiku. Gerą pusvalandį išstovėjau belaukdamas, bet Jurgis neatėjo. Pirmadienį, kai susitikome su Jurgiu mokykloje, jis į mano priekaištą atsakė: "Pasakiau tėvams, ir jie neleido". Katinas buvo ištikimesnis — ir protingesnis.

Vėliau pasisekė užmegzti tam tikras ryšys tarp mokyklinio ir naminio gyvenimo. Mokslas dalinai pritraukė mano dėmesį, todėl visa, kas mane domino, turėjo būti perduota Kipšui. Mokykloje mokėmės ir tikybos. Mane sužavėjo Dievo — Kūrėjo asmenybė. Kiekvienas vaikas mielai pamėgdžioja suaugusius ir uoliai vaidina jų atliktus žygius. Taigi nenuostabu, jei staiga šoktelėjęs iš po virtuvės stalo, kur turėjau savo žaidimo urvą, išgąsdinau mamą šaukdamas: "Tebūnie šviesa! Gerai, gerai!"... Kipšui dalyvauti Šventraščio įkvėptuose žaidimuose progą sudarė svarbus įvykis: pieva, kur anksčiau ganydavosi arklys, buvo parduota namų statytojams. Atidžiai stebėjau bevykstančią namų statybą — paprašiau tėvų, kad paaiškintų man visą darbą, būtent iš ko plytos pagamintos, kas yra cementas, ir t.t. Po kelių dienų tėvai nugirdo mane kalbant: "Sukūriau pasaulį — gerai! Sukūriau žmones — gerai! Dabar pastatysiu namus tiems žmonėms, o tu" — tęsiau kreipdamasis į katiną — "Tu atnešk man cemento!"

AR YRA RAUDONDVARIO PILIS AMERIKOJE?

Žinoma, kad nėra, atsakysite. Bet kažin ar neįsistat. Jei apie Raudondvarį Amerikoje ir nesat girdėję, tai apie Putnamo Raudondvarį tikrai žinote. Dalis gal net turėjęt progos viešėti Nekaltai Pradėtosios Mergelės Marijos seselių sodyboje Putname, Connecticut, kur Raudondvaris tvirtai stovi jau daugiau tuzinas metų.

Bendrabučio kukli pradžia

Trim metams praslinkus nuo to laiko kai lietuvės seselės įsigijo savo gražiąją sodybą Putname, kelios mergaitės prisiglaudė didžiojo namo "palėpėje", ir pradėjo lankyti prancūzių seselių vadovaujamą gimnaziją — Putnam Catholic Academy. Šios mergaitės, juo labiau jas priglaudusios seselės, tuo metu dar nenumatė, kad jos pradėjo kurti kažką istoriško — vienintelę lietuvišką bendrabutį visoje vakarinėje plotmėje. Nei Amerikoje, nei Kanadoje, nei Pietų Amerikoje kitos tokios institucijos po šiai dienai nėra.

Šiais metais, septyniolika metų nuo neoficialaus bendrabučio įkūrimo, Raudondvaris gali didžiulius savo prieglobstyje turėdamas auklėtinių ne tik iš artimų vietovių, kaip New Yorko, Bostono, New Jersey, bet ir iš Kanados, Čikagos, Pietų Amerikos. Auklėtinių skaičius išaugo nuo trijų mergaičių iki dabartinio keturiasdešimt. Diplomus, Annhurst kolegijoje, ir Putnam Catholic Academy, iki šiol įsigijo netoli šimto lietuvių. Tas graduantes galima laikyti dvigubo auklėjimo vaisiais, dviem gyvenimo mokyklom pasirušusiomis asmenybėmis: krašto kuriamame gyvenam, ir savo tėvynės Lietuvoms.

Kasdieninis lavinimasis

Nuo pat pirmos dienos, kai tik mergaitės atvyksta į bendrabutį, jos pajunta kad čia yra tvarka. Kai kurioms, tėvų namuose pratusioms savo valią turėti, iš pradžių tas nelabai "praeina". Tačiau neužilgo bendrabučio tvarkas ir tvarka pasidaro kasdienine duona. Matydamos, kad tik kiekviena minutę tvarkingai suplanavus tuos įmanoma atlikti visus savo uždavinius, ir dar turėti laiko pramogom ir poilsiui, mergaitės nejuociom persiima planuoti vadovavimu. Gal šie žodžiai skamba per griežtai, tačiau, praktiškai imant, ar mes ne visi planuojam savo dienos valandas, gyvenam laikrodžio vadovaujami? ... Bendrabutyje vienas skirtumas yra tas, kad keliasdešimt mergaičių daro tuos pačius veiksmus tuo pačiu metu. Šitokiu būdu atlikdamos savo uždavinius ir pareigas jos nejuociom šlifuoja, bresta, išgyja tinkamus asmeninius ir visuomeninius papročius, geras charakterio savybes. Pažvelkime į eilinę bendrabutietės dieną.

Ryto skambučiui suskambėjus, mergaitės šoka iš lovos ir paskutinį sapno likutį nuvaro šalin pačios, ar tame pačiame kambaryje gyvenančių draugių pagalba. Sekančių poros valandų laikotarpyje bendrabutis pavirsta į skruzdėlyną. Kai apie pusę devynių visos jau sėdi mokyklos autobuse, jos gali didžiulius gražiai pradėti dieną. Išklaustytos šv. Mišios, pavalgyta, sutvarkytas valgomas ir visas bendrabutis. Viena kita net ir pamokas pa-

kartojo. Ryte seselių mokyklinis autobusas mergaites nuveža iki pat akademijos ar kolegijos durų; vakare ten pat paima ir vėl iki durų parveža. Dauguma mergaičių ryte važiuodamos kartoja pamokas, tačiau grįžtant dažnai užtraukia dainelę. Kas gali iškęsti nedainavęs, kai taip miela savam būryje! ... Akademiją lankančios moksleivės į bendrabutį kasdien grįžta gana anksti, apie pusę keturių po pietų. Užkandusios ir valandėlę pailsėjusios visos renkasi į pamokų ruošimo kambarį. Pamokų ruošimas tęsiasi iki vakarienės. Mergaitės iš kolegijos grįžta vėliau, apie pusę šešių. Jos tą pusvalandį iki vakarienės praleidžia ilsėdamosios, sportuodamos, ar dalindamosios dienos įspūdžiais. Klasės darbai jų laukia vėliau. Pamokas jos ruošia savo kambariuose, ir dažnai ilgiau, negu iki nustatytos pusės vienuoliktos gulimo valandos.

Lituanistinė bendrabučio plotmė

Bendrabutyje mergaitės yra proga išeiti pilną lituanistinę mokyklą. Joms yra dėstoma lietuvių kalba, lietuvių literatūra, Lietuvos istorija ir geografija. Ir šalia to jos mieliai mokosi lietuviškų dainų, tautinių šokių, rankdarbių, lietuviškų papročių. Gale metų būna laikomi egzaminai ir gaunami lituanistinės mokyklos pažymėjimai. Tautinius šokius, dainas ir rankdarbius būna proga parodyti specialiose programose, atliekamos ne tik bendrabučio ratelėje, bet ir mokyklose, amerikiečių visuomenėje, ir lietuvių kolonijose. Pvz. Annhurst kolegijoje jau keletas metų patiriamos mergaitės yra kviečiamos duoti viešą Vasario 16-tos minėjimą. Annhurst kolegijoje lietuvių kalba yra dėstoma kaip reguliarus kolegijos kursas, kredituojamas diplomo gavimui. Amerikoje šiuo metu toks dalykas buvo atsieltas tik keliuose kituose universitetuose, tarp jų Fordham Univ. New Yorke, ir Univ. of Pennsylvania.

Ne vien tik "sausas" mokslas

Nors mergaitės į lietuvišką bendrabutį pirmoje vietoje yra leidžiamos įsigyti gerą mokslo ir lietuviybės pagrindą, jos nustemba vienuolyno prieglobstyje raskamos juoko, džiaugsmo, pramogų. Jei kuri čia atvažiuodama ir jautėsi nuo pasaulio atsiskirianti, jau per pirmas atostogas netelpa savyje su pasakojimais kaip įdomu ir linksma "pas seses".

Bendrabutis po gero tuzino veikimo metų. Jau turi tvirtas sava tradicijas, kaip bendrabučio atidarymas ir uždarymas; Kristaus Karaliaus šventė; Ateitininkų pavasario šventė; skautų lauzas; bendrabučio Rudens šokiai, etc.

Kiekviena bendrabutietė turi progos priklaustyti skautų, ateitininkų organizacijoms, ar abiem; "Dainavos" lituanistiniam klubui (studentės), ar "Raudondvario Padangėj" redakcijos kolektyvui. Kiekvienas talentas yra ugdomas. Kiekvienai duodama proga pasireikšti savo mėgiamoje srityje. ar tai būtų vadovavimas organizacijai, pasireiškimas literatūroje, mene, muzikoje, vaidyboje, ar sporte.

Kodėl tik vienas toks bendrabutis?

Nekalto Prasidėjimo Kongregacijos seselės, mergaites auklėjusios jau Lie-

tuvoje bent keturiuose bendrabučiuose, mieliai vadovauti keliem tokiems bendrabučiam ir tremtyje. Tačiau šiuo metu, deja, tai yra neįmanoma. Nėra tam pakankamai seselių, nėra nei lėšų naujiems bendrabučiams steigti. Kol kas Raudondvario lyg ir užtenka. Tėvai, kurie tikrai nori, kad jų dukros subręstų lietuviškoje ir katalikiškoje atmosferoje, nepabūgsta nuotolio. Pvz. šiuo metu bendrabutyje yra mergaičių iš Kolumbijos, Kanados, Omahos (Nebraska), Čikagos, Detroito, Clevelando. Kelionės išlaidos apsimoka, nes bendrabučio mokestis yra labai žemas. Putnam Catholic Academy ir Annhurst kolegijos išeitą mokslą pripažįsta visur, tiek Amerikoje, tiek už Amerikos ribų. Čia baigusioms akademiją nėra jokių sunkumų bet kur įstoti į kolegiją ar universitetą; o baigusioms kolegiją nėra sunkumo gauti atitinkamus darbus, ar tęsti augštesnį mokslą.

Ką daryti?

Seselės mieliai suteiks visas reikalingas informacijas tiem, kurie klaus. Rašykite: Motinė M. Augusta, I.C. Convent, RFD #2, Putnam, Connecticut. Sužinokit daugiau apie vienintelį lietuvišką bendrabutį ...

D.L.G.

VIENOS BERNIUKŲ CHORAS

Kas nėra girdėjęs kalbant apie šį pasaulinio garso chorą? Daugelis turėjome progos žavėtis tų vaikų angeliškais balsais, nes kasmet šio choro grupės išvažiuoja gastrolėms po platųjį pasaulį. Ir šiuo metu 22 berniukų grupė, nuo 10 iki 14 metų, vadovaujama Gerardo Lang, dainuoja didesniuose Amerikos bei Kanados miestuose.

Yra pasaulyje ir daugiau garsių berniukų chorų, sudarančių "Schola Cantorum" garsiose katedrose, kaip pvz. Vatikano Šv. Petro Bazilikos "Capella Sixtina" vaikai; garsios Benediktinų šventovės Moncerrat vaikai, Sevilijos katedros "zagales" Ispanijoje, ir t.t. Tačiau su tokia garbinga ir sena praeitimi ir taip turtingu muzikiniu paveldėjimu kaip Vienos Berniukų choras, kito, turbūt, pasaulyje nėra.

Šis choras buvo įsteigtas prieš 465 metus (1498 m.) Austrijos imperatoriaus Maksimilijono I dekretu, o jo tikslas buvo "duoti muzikos pamaldoms ir rūmų puotoms". Pradžioje pradėjo su aštuoniais rinktiniais vaikais; šiandien ši organizacija turi apie 160 narių, sudalintų į keturis pagrindinius choros. Nėra tai kokios mėgėjų grupės, nes vaikai su ypatingu muzikiniu talentu yra atrinkami visoje Austrijoje ir su ypatingu atsidėjimu lavinami muzikoje jiems skirtose mokyklose. Nenuostabu, kad per kelis šimtmečius iš tos mokyklos išėjo garsių kompozitorių ir dainininkų. Tokie nemirtingi vardai, kaip Joseph Hayden ir Franz Schubert randasi Vienos berniukų choro sąrašuose.

Ir šio sezono jų koncerto programa, kurią man teko girdėti, susideda iš trijų įprastų dalių: religinė muzika (Mozart, Reger, Gallus); pasaulinės dainos (Grieg ir Schubert) ir folklorinės (švedų, japonų ir austrų); trumpa komiška operetė "Senosios Vienos pasakos" pagal Johann Strauss Jr. muziką.

Kristaliniai berniukų balsai, stebėtinai gražiai išbalansuoti dainų išpildyme, publika ypatingai sužavi savo natūralumu ir vaikišku paprastumu. O

• VAIKO AUKLĖJIMAS

Veda D. Petrutyte,
Adresas: 3721 W. 65th Street, Chicago 29, Ill., USA

NAUJIEJI TĖVAI IR JŲ UŽDAVINIAI

D. PETRUTYTĖ

Tėvai, organizuokitės!

Aną kartą trumpai peržvelgę reikšmę ir svarbą tėvų pasiruošimui auklėjimo uždaviniams atlikti, berods, akivaizdžiai galejome įsitikinti, jog čia nepakanka vien gerų norų ar naujaujos (intuicijos), bet reikia ir žinių. Žinoma, tų žinių yra reikalingi ne vien tikti tėvai, bet kiekvienas žmogus — nežiūrint nei luomo, nei profesijos, nei lyties, nei amžiaus. Labiausiai tuo turėtų susirūpinti tie, kuriems nuosirdžiai rūpi žmonijos atgimimas, apie kurį vis daugiau ir daugiau kalbama, ir lietuviybės išsilaikymas išeivijoje. Tai tai teįmanoma pasiekti tikti per vaiką — planingai ir išmintingai jį auklėjant.

Kas-ne-kas, bet jau katalikai tikrai turėtų giliau susidomėti Kristaus žodžių prasmingumu, kuriais jis byloja apie vaikučius, jų didingumą ir praklimumą, — iš vienos pusės, ir suaugusiųjų atsakingumą dėl jų vienokios ar kitokios laikysenos iš atžvilgio į vaiką, — iš antrosios pusės. Jeigu kas norėtų šiuos klausimus giliau pasvarstyti, patarčiau pasiskaityti Mato 18 1-15.

Šiandien visą kalnę už netinkamą žmogaus auklėjimą, už jo neparuošimą gyvenimui, už nesugebėjimą įžiebti tautinės savivarbos ir t.t., mes esame linke lengva širdimi, suversti vieniems tėvams, atseit, šeimai. Kažin, ar tai ne pilotiškas elgesys? Tebūnie man atleista už storžievišką išsireikimą ir palyginimą: į šeimą žiūrime, kaip į karvutę, kurią visi melžia, bet beveik niekas nesirūpina ją pašerti. O kai šioji, nualinta užtruksta, tada pasipila barniai, kaltinimai, užmetinėjimai, o ne savų sąžinių perkratinėjimas.

Apkraudami šeimas visokiais visuomeniniais darbais ir pareigomis, savaimi atitraukiame jas nuo jų tiesioginio uždavinio — vaikų auklėjimo, kuris yra ne tik pats svarbiausias, bet ir sunkiausias. Juk tatai reikalauja kruopštaus pasiruošimo, visuomet giedrios nuotaikos, neišsenkamos kantybės, nuolatinės savitvarkos ir t.t. Bet kam tas rūpi? — Niekam. Nei patiems tėvams, nei žmonių bendruomenei. Mes tik džiaugiamės uoliais pasišventėliais labdaros darbams, veikliais visuomenininkais, darbščiomis vakarienių, puotų ir kultūrinių rengimų rengėjomis. O ar mes bent kada pagalvojame: kas jieji ir josios? Ar tai ne tėvai ir motinos? O jų vaikai — ar ne našlaičiai — nuolat "pamočių" priežiūroje arba išsėmusių tėvų ujami?

kada jie operetėje pasirodo su kostiumais. personifikuodami net mergaites, savo grakščiais, humoristiniais judais pralinksmina net rimčiausius veidus.

I tokius koncertus patartina tėvams vesti savo vaikus. Nevenias iš mažųjų liks paskatintas susidomėti muzika.

B. Jurksas

Šitokia padėtis akivaizdžiai rodo, kaip toli esame nuo Šv. Tėvo, Pijaus XII-jo, šeimos sampratos, kuri išreikšta šias žodžiais: "Ne šeima egzistuoja bendruomenei, bet bendruomenė — šeimai, nes ši pastaroji yra bendruomenės pagrindinė celė, ją sudarantis veiksnys".

Todėl visai teisingai moksliškojo auklėjimo pioniere, Marija Montessori jau prieš 50 metų buvo kreipusis į tėvus, ragindama juos spiestis į atskiras tėvų organizacijas vardan savo vaikučių labo. Susipratę ir susiorganizavę tėvai galėtų sudaryti stipriausią, pajėgiausią ir įtakingiausią organizaciją visame pasaulyje. Jos tikslas būtų: kultūringu būdu kovoti už sudarymą palankių sąlygų vaiko dvasinių galių normaliam išsiskleidimui.

Naujieji tėvai

Nauji laikai, naujas gyvenimas, savaimi reikalauja ir naujų tėvų. Naujieji tėvai, tai ne išdidūs naujoviški tėvai su naujoviškais pažiūromis į vaiką ir jo auklėjimą. Naujieji tėvai — nuolankūs, paprasti tėvai, besirūpiną vis giliau perprasti šeimos paskirtį ir pareigas, kurios glūdi samoningame pasiryžime išugdyti pasauliui ir tautai (ne sau) naujus žmones: kilnius, taurius, veiklius, kūrybingus, nes tikroji žmogaus paskirtis — ne būti, bet kurti. Todėl: 1. jie susirūpinę ne tiek vaiko auklėjimu, kiek, pirmoj eilėj, savęs paruošimu toms kilnioms ir kartu atsakingoms pareigoms atlikti; 2. jie nujaucia, jog negalima auklėti: a. nepažįstant auklėtinio ir jo plėtros kelių ir b. plėšantis tarp visuomeninių, profesinių ir šeiminių reikalų; 3. jie nebepasitenkina pagerintais auklėjimo būdais, bet įieško naujo, pozityvaus, moklišku stebėjimu pagrįsto metodo, kuris nurodo kaip aplinką tai-

kinti vaikui ir jo psichofiziniams reikalavimams, o ne vaiką aplinkai ir 4. jie yra samoningi tautiniu požiūriu, brangina savo lietuvišką kilmę ir visomis išgalėmis, — tačiau neprasilenkiant su bendraisiais vaiko plėtros dėsniais, — stengiasi įžiebti tautinę gyvybę savo vaikuose.

Tai sunkūs ir sudėtingi uždaviniai. Jų nepaisymas ir veda žmoniją prie nuosmūgio arba išsigimimo, o tautines grupes prie išnykimo arba susilieimo su valdančiąja mase. Ir taip pamažu žmonija trokšta, pati nuo savo nedorų darbų, panašiai kaip ir prieš 2000 m. Tada atėjo pasauliui išganymas per Vaiką ir pasiaukojusią Motiną — Mariją. Ir šiandien, nėra kito kelio į išsigelbėjimą, į žmonijos atgimimą. Todėl pirmoje eilėje, šeimai turėtų būti suteikta tokia pagalba, kuri įgalintų motiną suprasti ir geriau atlikti tiesiogines motinystės pareigas — auklėti vaikus. Iš tikrųjų, nieko nėra svarbesnio, didesnio, augštesnio ar šventesnio už teisingą vaiko auklėjimą, už išmintingą jam vadovavimą jo nuolatinės plėtros kelyje. Tautiniu požiūriu, tai gyvybinės svarbos dalykas, nes, pasak seno vokiečių priežodžio, "motina ant savo kelių laiko tautos ateitį ir jos gerbūvį".

Tik nuosirdžiai įsigilinę į šeimos svarbą, tegalėsime suprasti, jog nepakanka garsiai šaukti: bręsdami brandinkime! Arba: mokamai, gražiai ir tautiškai auklėkime vaikus! Tai vis gražūs žodžiai, kurie lygūs išpūstam įvairiaspalviui muilo burbului. Kokia jo tikroji vertė, visi žinome. Tai lygu šiaudelių mėtymui skęstančiajam arba smagiai maršus grojančiam orkestrui, kai Titanikos laivas leidosi į jūrų gelmes. Reikia manyti, kad lengviau buvo nuskęsti.

Ar nepanašūs dalykai dedasi ir šiandien? Berods, visi nuvokiame, kad palengvėl skęstame nužmogėjimo siautulyje, tačiau gana ramiai ir nuotaikingai puotaujame, "kultūringai" vaisinamės ir pramogaujame. O kad atiduotume duoklę lietuvių — šokame ne tik "tvistus", bet blezdingėles, sadutes ir kt. ... Negana to, kad susilauktume savęs vertybų įpėdinių, atseit, lietuviškų veikėjų ir gerų katalikų — stropiai organizuojame vis labiau garšėjančius vaikų kaukių balius, viešus

Dirbame

Nuotrauka N. Kulpavičienės

vaikų pasirodymus su tapybiniais, literatūriniais ir kitokiais meniniais pranašumais, ir vis su dovanomis, laimėjimais. Nežinau, ar begalima ką nors ypatingesnio sugalvoti vaiko žmogaus asmenybei žaloti, jai daryti? Bet kam tas švelnutis pumpurėlis, beatsiskleidžiantis vaiko asmenybė, rūpi?

Esmės supratimas — laidas į pažangą

Naujieji tėvai, nors jūsų ir neskaitingas būrelis, bet ryžkitės pastoti kelį tokiam nežmoniškam vaiko asmenybės nuvertinimui. Stiprinkitės mintimi, kad ne dauguma atneša reformas mažumai, bet atvirkščiai, **mažuma atneša reformas daugumai**. Tik būkite susipratę ir kantrūs, įieškodami žinių ir naujų kelių. Tikrai sąmoningai ištartas žodis „nežinau“, plačiai atvers duris į žinių pasaulį, suteiks nuostabios ištvermės jų įieškant, ir įkvėps neįtikėtino pasiaukojimo stengiantis jas pasisavinti ir praktiškai pritaikyti.

Daug ko mus mokė, daug kam mes ruošėmės, tik ne vaiko auklėjimui, tai ypatingai pasiuntinybei žemėje. Ir šiandien, vienoki ir kitoki dalykai įtraukiami į mokslo programas, kaip būtini bendrajam išsilavinimui. Tačiau kaip vyksta žmogaus dvasios plėtotė, kaip vaika stebėti ir kokią jam aplinką paruošti, kad neiškreipus ir nesubdžius normalaus, tvarkingo vaiko vystymosi, tai vis dalykai, kurie nelaimi bendrojo išsilavinimo dalimi.

Be susipratusių šeimų, giliai nuvokiančių vaiko paskirtį, jo dvasinius poreikius, taip ilgos kūdikystės ir vaikystės reikšmę, negali būti kalbos nei apie auklėjimą, nei apie lietuviybės išlikimą išeivijoje, nei pagaliau apie galimą žmonijos atgimimą.

Garsus amerikietis Frank G. Slaughter, M.D. savo knygoje: „Medicine For Moderns“, maždaug šitaip nušviečia šią opią šeimos problemą: „Patys pirmieji, tiesa, nesąmoningi blogio ugdytojai ir jo puoselėtojai, yra nepasiruošę tėvai, o labiausiai motinos. Jieji labai dažnai gana žiauriai sudarko savo vaikų gyvenimą. Tai nebeatsitiktinis reiškinys, kad psichologai, tyrinėdami chroniškų nusikaltėlių gyvenimo istoriją vis dažniau randa, jog psichopatinių asmenybių kūdikystė — iš kurių išsivystė žudikai ir nusikaltėliai — visuomet yra buvusi nelaiminga“.

Naujieji tyrinėtojai vis iš naujo patvirtina šią skaudžią tiesą, kad didele dalimi blogis, fizinės ir dvasinės ligos, rimti neurotiniai reiškiniai kyla iš kūdikystės laikų, kurie gausūs nuolatiniais susidūrimais tarp vaiko ir suaugusio, pirmoj eilėj, motinos. Šiandien vis labiau artėjama prie tos nuomonės, kad laimingas ar nelaimingas žmogaus gyvenimas turi tamprų ryšį ne tik su vaikystės, bet su pačiais ankstybiais kūdikystės išgyvenimais. Visa tai, kaip tik ir patvirtina Montessori teigimą, jog patys mažiausieji kūdikiai yra apdovanoti tik jiems būdinga dvasine prigimtimi, kuri visai skiriasi nuo suaugusiųjų. Todėl kūdikiai yra reikalingi ypatingos globos, nuolatinės motinos artumos ir meilės.

Štai, pirmasis „naujųjų tėvų“ uždavinys — išmokyti globoti tą dvasinį kūdikystės ir vaikystės pasaulį, kuris yra nepaprastai trapus ir opus. Žymusis mokslininkas Alexis Carrel savo knygoje: „Man the Unknown“, šitaip rašo: „Be abejo, pats turtingiausias yra kūdikystės amžius, kuris turėtų būti sąmoningai išnaudojamas visais galimais būdais. Gauta žala šitame am-

žiuje niekuomet negalės būti vėl išlyginta. Todėl užuot ignoravę pačius ankstybuosius kūdikystės metus, rūpinkimės jais su didžiausiu atsidėjimu ir pareiškumu“.

Kai mes nerūpestingai elgiamės su mažuteliais, kai mes nelaiku juos tempiame ant suaugusiųjų kurpaliaus netikusiu mokymu ir beatodairiškais pasirodymais, mes ne tik kad nerenkame, bet tuščiai eikvojame brangiausius turtus, daug vertingesnius dalykus, negu briliantai. Mes sunaikiname, mes sužalojame žmogaus dvasią, jo asmenybę, kurios vėliau už jokių pinigų ar turtus nebeatitaisysime.

Raskime valandėlę laiko pasvarstyti šiuos Kristaus žodžius: „Ką tau padės, žmogau, jei ir visą pasaulį laimėtumei, o savo sielą prazudytumei“. Klausime ir mes savęs: ką padės mums mokslai, erdvių užkariavimas, laikinio gerbūvio pasiekimas, trumpos malonumų akimirkos, jei mes prarasime žmogų, kuris sutvertas pagal Dievo paveikslą ir panašumą? Ką padės mums visi techniškai laimėjimai ir patogumai, jei gu mes neapdairiai naikinsime dieviškuosius dvasios pradus, kurie yra įdiejami kiekvieno kūdikio sielon? —

Šio klausimo teigiamas sprendimas, didele dalimi, priklausys nuo **motinų** — Marijų, kurios bet kokia kaina stengsis nešti pasauliui išganymą, sąmoningai ir atsidavusiai globodamos tą brangiausią perlą — savo vaikučio sielos gyvenimą. Taip pat daug kas priklausys ir nuo tėvų, kurie supras ir visomis išgalėmis parems motinų pasiuntinybę, veikliai įsijungdami į kilnų auklėjimo darbą.

Pirmasis uždavinys šioje pasiuntinybėje, tai perkėlimas svorio centro iš rūpestingai globojamo vaiko kūnelio, į visai apleistą jo dvasios sritį. Jūs gerai žinote, kaip reikia globoti vaiko kūną, o kaip padėti vaiko dvasiai, kad ji irgi tvarkingai vystytųsi pagal visuotinius plėtros dėsnius, bandysime šiame skyrelyje — gvildinti ir aiškinti.

Labai prašau tėvų bendradarbiavimo. Be jūsų dalyvavimo niekuomet negalės šis skyrelis būti pakankamai gyvas ir įdomus. Siųskite savo klausimus, pageidavimus, liečiančius vaiko auklėjimą. Laukiu jūsų nuoširdžių atsiliepimų.

KLAUSIMŲ KERTELE

Kl. : Jau kelinti metai, kaip Čikagoje vaikams organizuojami kaukių baliai. Tuo jau yra susidomėjusius ir kitos lietuvių kolonijos. Įdomu, ar tokie parengimai pedagogiškai yra pateisinami? E. B., Detroitas, Mich.

Ats. : Ne. Šitokios rūšies parengimai ne tik beverčiai auklėjimo požiūriu, bet ir žalingi vaikams. Kaukių baliai, tai suaugusiems efektinga pramoga, bet ne vaikams ir ne paaugliams. Tai per daug lengvapėdiškas suaugusiųjų žaidimas su vaikais, lyg su lėlytėmis.

Kl. : Kaip atgrasinti vaiką, kad nekištų pirštų į nosį? Bandau pagązdinti, sakydama, kad pirštas nuluš; bandau sugėdinti, aiškindama, kad žmonės juoksis, bet niekas nepadaeda.

I. I.
Ats. : Dėlto nereikia vaiko nei gązdinti, nei gėdinti. Tikrai tatai nieko nepadės, nes džiūstanti nosies gleivinė visticieks erzins ir pirštai lyg patys į nosį lis. Kas rytą patepkite vaiko nosytę su ricinos aliejumi ir visas vargas bus baigtas.

Caracaso, Venezueloje, šeštadieninės mokyklos vedėja R. Jarmolavičiūtė pamokos metu.

Caracas Apylinkės Moterų Sekcija, įsteigta 1962 m. Ji rūpinasi ligoniais, vargšais ir pagalbos reikalingais lietuviais. Moterų Sekcijos valdybą sudaro: p.p. B. Domeikienė — pirm., A. Vaisiūnienė ir E. Nausedienė — narės.

B. Domeikienė, LB pirmininkė Caracase, Venezueloje, žmona, didelė lietuvių veikėja ir Caracase leidžiamo lietuviško laikraščio „Atgarsiai“ redaktorė, leidėja ir administratorė.

Poetė Kotryna Grigaitytė-Graudienė Draugo Maironio metų poezijos laureatė

Dienraščio "Draugo" Maironio metų (1962 m.) skelbtą poezijos premiją tūkstančio dolerių, skirtą mecenato dr. K. Almino, laimėjo žinoma poetė ir rašytoja Kotryna Grigaitytė-Graudienė. Įteikimo iškilmės įvyko š. m. kovo mėn. 24 d. Maria High School Seserų Kazimieriečių auditorijoje, Chicagoje. Laureatė rengėjų Tėvų Mairionų ir publikos buvo labai iškilmingai sutikta, kur ji pasakė savo poezijos credo ir gavo daug gėlių. Jos poezijos premijuotas rinkinys "Rudens Sapnai" Draugo atspausdintas ir jį galėjo publika išgauti.

Iškilmės buvo baigtos koncertu, kuriame pasirodė iš Kanados L. Šukytė, nauja ir daug žadanti dainininkė.

Poeziją K. Grigaitytė-Graudienė pradėjo rašyti nuo 1927 m. dar būdama gimnazijoje. Debiutavo eilėraščių rinkiniu "Akys pro vėduoklę" (1937 m.). Po ilgesnės tylos pasirodė su nauju rinkiniu "Paslaptis" (1950 m.), kuriame pasireiškė jau subrendusi poetė gilaus ir tikro jausmo. Pereitais metais pasirodė jos novelių rinkinys "Veidu prie žemės", kuriame idomiai sprendžiamos psichologinės problemos.

Poetė dar pačiame amžiaus ir kūrybos žydėjime, tai geras ir patrauklus pavyzdys mūsų jaunimui, kaip pradedant moksleivių spauda galima pasiekti rašytojo laurų vainiko. Rašyti pradėjo daugiau prieš 30 metų.

Poetė yra kilusi iš Suvalkijos nuo Vilkaviškio, kur tėvai turėjo labai gražų ūkį Pūstapėdžių kaime. Dabar poetė su vyru Mykolu ir dukrele Rūta gyvena JAV-bėse Newark'o mieste.

Dr. M. Gimbutienė Harvardo u-tė
Žinoma archeologė dr. Marija Gimbutienė šiuo metu dėsto Harvardo u-tė, Cambridge, Mass. Jos kelių tomų veikalą apie Rytų Europos proistorę ("Prehistory of Eastern Europe") leidžia Harvardo u-tas. Pirmasis tomas buvo išleistas 1956 m. ir pakartotas 1958 m. Ši knyga yra privaloma medžiaga beveik visuose Vakarų universitetuose, ja domisi ir Sovietuose. Jau spausdinama II-tas tomas — apie bronzos amžiaus kultūras. Ji turi apie 1000 psl. ir 60000 iliustracijų.

Dail. Bronė Jameikienė — orientalistė, kviečiama į Aziją.

Kelis mėnesius dirbusi Havajų u-tė Bronė Jameikienė, pasižymėjusi menininkė vitražistė, orientalinio meno žinovė, neseniai pakviesta su paskaitomis į Hong-Kongą, Siamą ir kitus Azijos kraštus.

Lietuvės pasaulinėje rankdarbių parodoje Washingtone

Š. m. kovo 10-24 d.d. Prekybos Rūmų Departamente veikė "World Craft Exhibit" — paroda. Dalyvavo 42 valstybės. Iš Pabaltijo pavergtų tautų dalyvavo tik Lietuva.

Lietuvos Pasiuntinybė Washingtone pateikė vazą, medžio drožinį "Berymanti moteris", medžio kryžių, koplytėlę, Sibiro tremtinių iš duonos pagamintą rožinį, rankštuostį, staltiesę, gintaro ir margučių.

Į lietuvių skyrių atkreipė dėmesį p. Dean Rusk, kalbėjosi su p. Kajecikene ir lietuvaiteimis: Pr. Laučkaite, E. Jurgėlaite ir A. Vitenaitė, kurios vilkėjo tautinius rūbus.

Praėjusių Maironio metų (1962 m.) Clevelando "Dirvos" savaitraščio skelbtą romano premiją \$1.000.00 laimėjo išeivijoje gerai žinoma rašytoja Alė Rūta-Arbienė, dabar gyvenanti tolimoje saulėtoje Kalifornijoje, Los Angeles mieste.

Viena produktingiausių ir populiariausių rašytojų Šiaurės Amerikos kontinente. Lietuvių visuomenę praėjusių metų rudenį nustebino "Dirvos" tokia stambi tūkstančio dolerių premija, kurią labai užtarnautai gavo mūsų mylima rašytoja Alė Rūta.

Ji jau antru kartu skina laurų vainiką. Prieš šešetą metų ji yra laimėjusi Chicagos dienraščio "Draugas" premiją irgi tūkstančio dolerių už romaną "Trumpa Diena".

Maironio metais Alė Rūta parašė romaną "Kelias į kairę", kuris yra spausdinamas "Dirvoje". Tema paimta iš naujai atvykusių lietuvių emigrantų į JAV-bes. Brutalus naudos jėškojimas ir godumas užmuša toje šeimoje visus dvasinius polekius.

Alės Rūtos praėjusių metų gale "Draugas" išleido romaną "Priesaika".

"Priesaika" yra paskiausiai pasirodžiusi knyga iš romanų ciklo, pavadinto "Didžioji Meilė" trilogija: "Žvaigždė viršum girios", "Priesaika", "Į Saulėtekį", "Motinos Rankos" ir "Broliai".

Didžiosios meilės pagrindiniu herojum yra lietuvis ūkininkas, nors kiekvienos knygos yra skirtingi veikėjai, skirtingais istorijos laikotarpiais Lietuvos kaimuose gyvenę prie buvusių pilių. "Didžiosios Meilės" romanų pagrindinės mintys yra: vitalinė žemės ir gyvasties bei gyvenimo meilė, tiesos jėškojimas, motinos rūpestiai bei pasiaukojimai, giminės ir laisvės branginimas. Tos mintys yra perpintos liaudies papročiais ir sodžiaus buitimi bei peisažu.

"Kelias į kairę" — romanas iš Amerikos lietuvių išeivių gyvenimo — "senesniųjų ir naujausių". Romano turinyje vienos šeimos liūdnas likimas, besiekiant materialinių gėrybių labiau už viską. Kiekvienas romano veikėjas atskleidžia savo vidų ir savo gyvenimo tekumą, išsakydamas monologu.

Alė Rūta po klasikės Žemaitės, užfiksavusios lietuvišką buitį baudžiavos ir carų viešpatavimo laikais, yra antroji taip giliai atjautusi ir mokanti vaizduoti lietuvių vargingą ir kovingą gyvenimą.

Iz. M.

Lietuvės menininkės Australijoje

Praeitų metų Meno Dienų suvažiavime Adelaidėje literatūros vakaro programoje dalyvavo dainininkės: A. Gusčiuvienė ir G. Vasiliauskienė. Meno dienomis įvyko ir tautodailės paroda — jai paruošti vadovavo I. Pocienė.

Dail. Aleksandra Vitkauskaitė-Merker vasario mėn. buvo suruošusi savo darbų parodą Hackensack, N.J., JAV. Dailininkė yra suruošusi nemažą parodų įvairošę Europos valstybėse ir jos darbų yra įsigiję muzėjai, meno galerijos, universitetai bei privatus asmenys. Ji yra daug keliavusi gilindama savo žinias ir stengdamasi kuo plačiau praturtinti savo talentą.

Šiame žurnalo nr. talpiname kelias jos paskutinėje parodoje išstatytų darbų reprodukcijas.

Dailininkė Aleksandra Vitkauskaitė - Merker

Iš Vašingtono Lietuvių Moterų Klubo veiklos

Vašingtono Lietuvių Moterų Klubas, kurio valdybą sudaro p.p. Mažeikienė, Tautvydienė, Jurkienė, Ofrosimovienė ir Svensonienė, pakvietė Pensilvanijos un-to prof. A. Salį skaityti paskaitos apie lietuvių kalbą.

Paskaita buvo išklausyta su dideliu susidomėjimu. Profesorius aiškino apie baltų prokalbę, jos evoliuciją į lietuvių kalbą, ilgiau sustodamas ties lietuvių kalbos vystymusi nuo 16 šimt., kai pasirodė pirmosios knygos lietuvių kalba, apie pastangas nepriklausomoje Lietuvoje gryninti savąją kalbą ir apie dabartinę lietuvių kalbos padėtį pavergtoje Lietuvoje, kai patvarkant rusų imperialistams ir jų pataikūnams stengiamasi brukti rusų kalbos formas sudarant naujus terminus ir verčiant rusų veikalus į lietuvių kalbą.

Paskaita įvyko gražioje p. Vitėnų rezidencijoje, kurios pasiklausyti, be klubo narių, susirinko ir daugiau Vašingtono lietuvių svečių, kurių tarpe buvo ir jaunimo. Po paskaitos buvo paklausimai, ir vaisės. Buvo malonu visiems praleisti porą valandų drauge turint ir mielą viešnią — p. Saliene.

Įdomu pastebėti, kad prof. Salys Pensilvanijos un-te dėsto baltistiką ir germanistiką, turi įvairių tautybių studentų, tik apgailestautina, kad klausytojų tarpe nėra lietuvių kilmės studentų, kurie atrodo, turėtų labiausiai domėtis senąja ir gražiąja savo tėvų ir protėvių kalba.

Skirtą kelionės išlaidoms padengti atlyginimą prof. Salys atsisakė priimti, pastebėdamas, kad tuos pinigus Moterų Klubas panaudotų, savo nuožūra, labdariniams tikslams. G. Kr.

Sis tas iš Pietų Australijos

Lietuvės katalikės moterys organizuotą veiklą pradėjo apie 1956 metus. Veiklos plačiau negalėjo išvystyti dėl keletos priežasčių. Pirmoji ir svarbiausia, kuri ir dabar jaučiama, tai stoka lietuvių katalikų moterų vieningumo ir ryžto išeiti viešai į visuomeninę veiklą, kaip katalikėms. Dar ir šiandien atsiranda galvojančių, kad katalikų moterų organizuota veikla yra skaldymas bendruomenės. Esą gana Moterų Sekcijos, kaip ALB padalinio. Taip galvojančios pamiršta, kad ALB ir moterų sekcija katalikų religinius reikalus palieka antroje eilėje, o mums jie privalo eiti kartu su lietuviškais kultūriniais ir šalpos reikalais. Gyvenimas įrodė, kad tokia galvosena yra klaidinga: darbo yra gana ir Moterų Sekcijai ir Lietuvių Katalikų Moterų Draugijai, tik moterims dar trūksta pasiryžimo, o gal drąsos, ar ko kito.

Kol Adelaidėje nebuvo įkurtas Lietuvių Katalikų Centras, kol nebuvo savų patalpų ir bažnyčios — šv. Kazimiero koplyčios, LKM veikla ribojosi veik vien tik ligonių lankymu ir šalpa, bet pradėjus kurti savas patalpas, ir moterims atsirado darbo iki ausų. Neapleisdamos savo karitatyvinių veiklos labai daug prisidėjo prie namų remonto darbų ir kiemo tvarkymo, kol vyko talkos, talkininkams gamindavo pietus ir t.t.

Didžiausias parengimas buvo šv. Kazimiero koplyčios pašventinimo iškilmės ir po to vaisės, kuriose dalyvavo per 200 svečių, su J.E. arkivyskupu Boevich, vysk. Gleeson ir daugeliu kitų žymių svečių. Šv. Kazimiero koplyčios ir Lietuvių Katalikų Centro pašventinimo iškilmėmis, oficialiai įsikūrus savose patalpose LKM draugija,

prie savo įprastinių ligonių lankymo ir šalpos darbų, pradėjo gražiai pasireikšti ir kultūrinėje veikloje. 1962 m. rugsėjo 8 d. Lietuvių Katalikų Centro salėje suorganizavo labai gražią ir gerai pasisekusią lietuviško liaudies meno parodą. Parodoje buvo išstatyta daug vietoje pagamintų, atsivežtų ar gautų iš Lietuvos juostų ir audinių, gintaro dirbinių ir siuvinėjimų. Daugiausia visų dėmesį traukė jaunos ir darbščios A. Mikužytės išsiuvinėtas paveikslas Rugiapjūtė. Parodą aplankė keli šimtai žmonių. Parodos metu buvo surinkta aukų £14 šv. Kazimiero Kolegijai Romoje, ten studijuojantiems lietuviams klierikams paremti. Kitais ne menkesnės vertės kultūrinis parengimas buvo Žodžio ir melodijų šiupinys, kurio programon, pirmą kartą, buvo įtraukta nemažai jaunimo. Jaunieji scenos mėgėjai puikiai suvaidino S. Čiurlionienės operetę "Kuprotą ožel". Pernai Motinos Dienos minėjimą su plačia programa atliko mūsų jaunieji. Šie parengimai buvo puikiai paruošti ir sutraukė nemažai publikos.

Kultūriniai parengimai, bažnyčios puošimas ir bažnytinių drabužių įtaisyimas, rėmimas katalikiškos spaudos ir šalpa, reikalauja nemažai išlaidų, todėl lėšų telkimo reikalu pernai šv. Kazimiero kopl. šventoriuje buvo suorganizuota lietuviška mugė (meduolių, riestainių, mielinių kepinų ir kt. skanėstų). Mugei produktus pagamino ir suaukojo dr-jos narės. Visas pelnas paskirtas katalikiškos spaudos rėmimui. Trūkstantiems bažnytiniais drabužiams pirkti suorganizavome daiktinę loteriją. Loterijai fantai taip pat buvo suaukoti. Nuolatinis, nors ir nedidelis pajamų šaltinis, yra iš sekmadieniais duodamų Katalikų Centro valgykloje pietų, kuriuos paruošia dr-jos narės pagal iš anksto nustatytą kalendorių, ir palyginti menkas nario mokestis. Taip pat šiek tiek lėšų, nors nereguliariai, sudarome iš laikomų bufetų Lietuvių Katalikų dr-jos ir parapijos tarybos ruošiamuose tradiciniuose Užgavėnių blynų baliuose ir lietuviškuose "subatvakariuose".

Puikios suneštinės vaisės buvo suaukotos kun. A. Kazlausko ir kun. P. Daukno sutikimo ir susipažinimo pobūviuose ir kovo mėn. 2 d. kun. P. Daukno 10 metų kunigystės sukaktį minint.

1962 m. lapkričio mėn. 3 d. turėjome ir nelabai linksną pobūvį — atsišveikinimą su savo uolia bendradarbe, vicepirmininke A. Uldukiene, kuri su šeimais išvyko į JAV.

Metinė šventė švenčiame kasmet rugpjūčio 15 d., per Žoline, su specialiai dr-jos intencija aukojamomis šv. Mišiomis, bendra Komunija ir bendrais pietumis. M. G.

Sibiro maldaknygė italų kalba

Romos lietuvių išleista Sibiro maldaknygė "Marija, gelbėk mus!" — "Maria, Salvaci" pirmoji laida 10.000 egz. jau išpirkta. Dabar yra leidžiama antroji laida 15.000 egz.

Argentinoje Buenos Aires — Avelanda "Laikas" yra išleidęs Sibiro maldaknygę ispanų kalba. Ją galima gauti "Laiko" redakcijoje: "El Tiempo", Mendoza 2280, Avellanda, Buenos Aires, Argentina.

P. Australijos L. Kat. Moterų dr-jos valdyba prie Lietuvos liaudies meno eksponatų. Iš kairės dešinė: M. Gavėnienė — pirm., A. Uldukiene — vicepirm., S. Kazlauskienė — parengimų vadovė, M. Jucienė — ūkio reik., S. Pusedriene — sekretorė, B. Budrienė — išdininkė. Nuotrauka A. Budrio

LIETUVISKI MARGUČIAI Tarptautinėje parodoje Muenchene

A. Griniuvienė

31 kovo — 12 balandžio Muencheno priemiestyje Ludwigsfelde, kur gyvena įvairių tautybių pabėgėlių, Caritas Jugendheimo namų patalpose vyko margučių paroda. Ją organizavo Carito Jaunimo namų vedėjas ir pradžios mokykla. Parodą globojo darbo ministerijos socialinių reikalų referentas J. Maurer ir mokyklų inspektorius dr. A. Fingerle.

Parodoje buvo išstatyti vaikų darželio, pradžios mokyklos ir Carito namų laisvalaikio lankytojų — daugumoje užsieniečių — vaikų darbai. Pavaizduota įvairūs kiaušinių marginimo būdai ir dažymas. Vienas kambarys buvo paskirtas atskirų tautybių — rusų, ukrainiečių, vengrų, čekų, jugoslavų, lenkų, latvių, vokiečių ir lietuvių margučiams.

Nors ir negausūs buvo kai kurie margučių rinkiniai, bet ir iš jų jau galima buvo pastebėti atskirų tautybių skirtingumus, panašumus ir įtakas. Paroda gražiai, estetiškai buvo sutvarkyta, turtinai dekoruota pavarario ir velykiniais simboliais, vaikų piešiniais ir net gyvais, tik išriedėjusiais, viščiukais.

Reikia pasidžiaugti, kad Muencheno Moterų Klubo ir Ludwigsfeldo jaunimo rūpesčiu bei darbu lietuviškų margučių skyrius buvo pats turtingiausias ir margučiais ir gražia dekoracija tautiniais audiniais, juostom, rūtų šakelėmis, kurių ornamentika tokia ryški ir margučių raštuose. Užtai Sueddeutsche - Zeitung, aprašydamas parodą, pailiustravo ją vien tik mūsų margučių nuotrauka; užtai lietuviški margučiai kėlė didelį susidomėjimą gausių lankytojų tarpe; užtai ne vienas margučių rinkėjas užsisakė jų savo kolekcijoms.

Paroda buvo labai gerai išreklamuota. Ją aplankė ne tik vietinės, tūkstantinės minios muencheniečių. Mokyklos atvykdavo organizuotai. Apie parodą skelbė radijas, rašė laikraščiai, rodė televizijoj.

Šios parodos, ir ypač lietuviško skyriaus, pasisekimas yra didelis atpildas Muencheno moterims ir jaunimui, trumpu laiku, su dideliu atsidėjimu marginusiems kiaušinius ir rinkusiems

juos po namus, palaikytus iš senesnių laikų. Didelė padėka tenka ir kun. J. Dėdinui, kuris, net iš Huettenfeldo paskolino parodai meniškai atliktų, per keletą metų rinktų, lietuviškų margučių rinkinį.

Ši gražų paprotį — mūsiškai marginti velykinius kiaušinius ir juos dovanoti, — vietoj pirkus šokoladinius, — kaimynams, draugams, besilankant vieniems pas kitus, reikia palaikyti ir toliau. Tai yra ir labai sėkminga tautinio auklėjimo priemonė vaikams.

Be to, patartina gražiausių margučių nesuvalgyti, bet pasilaikyti juos kitiems metams. Jie gražiai papuoš mūsų "tautinius altorėlius" ir ne kartą pasitarus mūsų liaudies meno skleidimui užsieniečių tarpe, kaip įvyko šį kartą Muenchene.

PLKOS minėjimas

Pasaulio Lietuvių Katalikių Organizacijų Sąjungos 40 metų veiklos sukakties minėjimas įvyko New Yorke š. m. kovo 9 d.

Invokaciją sukalbėjo prel. J. Balkūnas, sugiedota JAV ir Lietuvos himnai.

Posėdžiui pirmininkavo M. Kižytė, sekretoriavo dr. N. Bražėnaitė-Paronet.

PLKOS valdybos pirm. M. Galdikienė savo įžanginėje kalboje nušvietė sąjungos veiklą Lietuvoje ir tremtyje, o vice-pirmininkė Gen. Kaneb anglų kalba viešnioms paaiškino organizacijos laisvės siekimus. Dr. Šlepetytė-Jančienė nagrinėjo šeimos klausimus ir vienybės reikalą lietuvių tarpe. Poetė K. Graudienė paskaitė išpūdingai keletą savo lyrikos kūrinių ir gavo puokštę gėlių.

Minėjime atsilankė daug garbingų svečių iš politikų tarpo, kaip gen. kon. sulas J. Budrys, VLIKo pirm. dr. A. Trimakas, Laisvės K-to pirm. V. Sidzikauskas, Krikščionių Demokratų Sąjungos atstovas St. Lušys, Pabaltijo Moterų Atstovybės pirm. L. Bieliukienė, kuri pirm. M. Galdikienei įteikė Rūpintojėlio statulėlę. Sveikino C. Shacter — Pasaulio Kat. Or-jų Unijos atstovė Jungtinėse Tautose, tos pačios Unijos valdybos narė Elodia de Vilalain — Kubos katalikių moterų veikėja.

Buvo gautos telegramos iš Kat. Unijos iš Paryžiaus nuo Bir. Venckuvie-

nės, Amerikos Liet. R. Kat. Moterų Sąjungos Centro Valdybos pirm. E. Paurazienės.

Spaudos parodą vykusiai buvo suorganizavusi mokyt. Kregždienė.

Dailės parodą organizavo Al. Vitkauskaitė-Merker. Buvo išstatyti lietuviškų temų kūrinių pačios dailininkės Merker Lietuvos senoviniai kryžiai, lietuvaite prie ratelio ir kanklininkė. Dail. S. Ingelevičienė buvo išstačiusi ekspresionistinius ryškių spalvų, dail. B. Gedvilienė savo abstraktinę tapybą, A. Kašubienė mozaiką, sukurta iš jos pačios rinktų akmenėlių.

PLKOS bendradarbių apdovanojo Sąjungos įkūrėją M. Galdikienę gražių rožių puokšte, gėlių dar gavo N. Y. Atstovybės klubo pirm. Vincė Leskaitienė ir Al. Pakalkienė.

PLKOS Valdybos vardu M. Kižytė įteikė Unijos ir JAV-bių Mot. Kat. Tarybos atstovėms B. Armonienės knygą "Palik ašaras Maskvoje".

Šventė praėjo draugingoje ir pakilioje nuotaikoje.

P. L. K.

Šv. Juozapo parapijos choras Waterbury, Conn., JAV

Mūsų choras vadovaujamas nenuilstancio veterano muziko kompozitoriaus A. J. Aleksio, be pertraukos nuo 1924 metų puoselėja lietuviybės darbą savųjų ir svetimtaucių tarpe.

Sis choras kaip vienintelis Connecticut valstybės lietuvių parapišis choras yra dalyvavęs I ir II-je JAV-bių bei Kanados Lietuvių Dainų šventėse Chicagoje. O dabar artėjant 1964 m. Pasaulinei parodai New Yorke, kurioje pagal tradiciją žadama dalyvauti, nes ir 1939 m. Lietuvių Dienos išvakarėse irgi Pasaulinės parodos metu choras išpildė programą iš New Yorko miesto radijo stoties WNYC.

Vis labiau rusų kalba brukama į lietuvių sovietinę literatūrą

Lietuvoje išleistas I-sis tomas daugiatomio bibliografinio veikalo "Lietuvos TSR spauda 1940-1955 m. Joje aprašytas 10.161 leidinys. "Lit. ir Mėnė" Vl. Abramavičius džiaugiasi, kad knyga galės naudotis - rusų kalbą mokas skaitytojas, nes duotas trumpas leidinių turinys ir rusų kalba.

Leidinių sudarė: E. Urniežūtė, J. Aleksandravičienė, E. Lebedienė, A. Bačienė ir T. Čyžas ir A. Ulpis.

Šv. Juozapo parapijos choras Waterbury, Conn. Dirigentas - vedėjas komp. A. J. Aleksis, pirmininkė — Marcelė Andrikytė, dvasios vadas — gerb. kun. klebonas Adolfas Gradeckas.

K.L.K. Moterų Draugijos Hamiltono skyrius

Praėjusiais metais skyriui pirminkavo O. Bakaitienė, kurios rūpesniu buvo įsigyta skyriaus vėliava.

Vėliavos pašventinimo iškilmės įvyko 1962 m. gruodžio 8 d. Hamiltono lietuvių parapijos „Aušros Vartų“ bažnyčioje. Vėliavos projektą paruošė dail. Sig. Ramanauskas. Krikšto tėvai buvo G. Kažemėkienė ir ateitininkų kuopos pirm. J. Pleinys. Moterų iškilmėse dalyvavo pasipuošusios tautiniais rūbais pamaldų ir iškilmingo posėdžio metu.

Vėliavą šventino vietos klebonas prelatas dr. J. Tadarauškas, kuris laikė pamaldas ir pasakė šventei pritaikintą pamokslą. Šv. Mišios buvo aukojamos už mirusias skyriaus ir draugijos nares. Iškilmingame posėdyje ir vaišėse dalyvavo skyriaus narės ir daug vietos ir apylinkės svečių. Meninę dalį, pobūvio metu, išpildė Hamiltono parapijos vaikai. Šventę pravedė valdybos narė G. Kažemėkienė.

Hamiltono katalikių moterų skyrius aktyviai dalyvauja kultūrinėje veikloje, ruošdamos paskaitas, minėjimus ir iškilmingas šventes, kurios turi labai gerą įtaką ir pavyzdį vaikams ir jaunimui. Moterys dirba ir šalpos darbus. Kiekvienais metais praveda rūbų vėjus Suvalkų trikampio lietuviams. Labai daug kas skaito žurnalą „Moterį“, daugiau nei šimtas prenumeratų eina į Hamiltoną. Tai rekordinis skaičius.

Prieš šventes ir reikalui esant lankomi ligoniai, kurių lankymu ir dovanomis rūpinasi V. Kačinskienė. Ji jau daugiau metų dirba ši artimo meilės darba, nepraleisdama nė vieno sergančio ligonio, įteikdama dovanėlių.

G. Kažemėkienė

Caracas, Venesueloje, šeštadieninė mokykla. Kairėje — Caracas apyl. LB valdybos narys — švietimo vadovas S. Jankauskas. Dešinėje — mokyklos vedėja ir mokytoja R. Jarmolavičiūtė ir jos talkininkė studentė Danutė Statkutė.

KLK Moterų Draugijos Montrealio skyriaus veiklos apžvalga

1962 m. lapkričio mėn. 4 d. buvo sušauktas pirmas bendras narių susirinkimas su „Panel“. Referatus paruošė I. Rimkevičienė „Lietuvės moters pareigos ir atsakomybė“, M. Jonynienė „Šių dienų lietuvių moteris“, V. Giriūnienė „Katalikių moterų organizacija išeivijoje“. Moderavo J. Lukoševičienė. Po paskaitos vyko diskusijos ir ateities darbų plano nustatymas.

1962 m. gruodžio mėn. 8 d. Aušros Vartų parapijos klebonui J. Borevičiui, SJ, atsikvietus Toronto Prisikėlimo parapijos chorą, skyrius suruošė vaišes ir talkino vakaro pravedime.

1962 m. gruodžio mėn. 14-15 d. buvo suruoštos uždarnos rekolekcijos Montrealio moterims prancūzų vienuolyne. Rekolekcijas pravedė Toronto Prisikėlimo parapijos klebonas Tėvas Placidus, OFM.

Š.m. sausio mėn. 17 d. įvyko pirmas Šeimos ratelio susirinkimas su I. Lukoševičienės paskaita „Alkoholizmas“ pailiustruojant filmu.

Š.m. sausio 25 d. įvyko Literatūros ratelio susirinkimas, kuriam vadovauja I. Lukoševičienė. Diskusinę paskaitą paruošė M. Jonynienė „Moters žurnalo veidas“.

Š.m. sausio 27 d. buvo sušauktas bendras narių susirinkimas su „Panel“ alkoholizmo klausimu. Referatus paruošė buvęs AV parapijos klebonas Tėvas J. Borevičius, SJ, „Alkoholizmas ir religija“, prof. dr. V. Povilaniš „Alkoholizmas iš medicinos pusės“, L. Gureckas „Kas yra alkoholis“ ir I. Lukoševičienė „Alkoholizmas — socialinė liga“. Moderavo J. Adomaitienė. Į šį susirinkimą buvo kviesta ir visuomenė. Po paskaitos vyko gyvos diskusijos ir atsisveikinimas su išvykstančiu į Čikagą dv. vadu Tėvu J. Borevičium, SJ.

Š.m. vasario mėn. 14 d. įvyko Šeimos ratelio susirinkimas su „Panel“. Referatus paruošė Zina Piečaitienė „Montessorinis piešimas“, K. Kubilienė „Meninis vaiko išsireiškimas piešiniuose ir jo reikšmė“, Ina Kličienė „Pasakos ir jų reikšmė vaikams“. Moderavo I. Rimkevičienė.

Š.m. vasario mėn. 28 d. įvyko Literatūros ratelio susirinkimas su dr. I. Gražytės paskaita „Šių dienų lietuvių literatūros proza“.

Š.m. vasario mėn. 23 d. buvo suruoštas tradicinis Užgavėnių balius-koncertas pasikviečiant sol. S. Barą-Baranauską. Balius praėjo su pasisekimu.

Š.m. kovo 9 d. Šeimos ratelio susirinkime paskaitą skaitė prof. dr. A. Sidlauskaitė „Psichologinis vaiko vystymasis“.

Š.m. kovo mėn. 10 d. įvyko bendras narių susirinkimas kviečiant ir visuomenę. Prof. A. Sidlauskaitė skaitė labai įdomią ir aktualią paskaitą „Jaunosios ir vyresnės kartos santykiai“.

A. M.

Kanados Liet. Katalikių Moterų draugijos Hamiltono skyriaus vėliava. Krikšto tėvai G. Kažemėkienė ir J. Pleinys.

Magd. Galdikienė

Prieš 40 metų Lietuvos katalikių moterų or-jos, būtent: Liet. Kat. Moterų Dr-ja, Mergaičių Pavarasio Sąjunga, Ateitininkų Sąjunga, šv. Zitės Draugija ir Liet. Moterų Kultūros Dr-ja nusprendė susijungti. Tam tikslui jos įkūrė lietuvių katalikių moterų org-jas jungiantį centrą — Vyriausią Sekretoriatą. Po 10 metų šis centras buvo pavadintas **Lietuvių Katalikių Organizacijų Sąjunga**.

Ši sąjunga atliko daug žymių darbų: Lietuvos seime buvo suligintos moterų teisės civiliniuose įstatymuose, o katalikių moterų organizacinei veiklai buvo duodamos naujos gairės. Jos pastangomis Lietuvoje buvo pradėta minėti Motinos diena. 1930 m. lietuvės įsijungė į Pasaulinę Kat. Moterų Organizacijų Uniją.

LKOS 1933 m. sušaukė kongresą Kaune. Jame dalyvavo 10.000 moterų. Kongresas šalia religinės ir švietimo programos turėjo dainų ir sporto šventę, ir moterų spaudos parodą su 300 eksponatų, ir namų pramonės parodą su 5.000 eksponatų. Buvo vaikų auklėjimo skyrius pagal M. Montessori metodą bei Motinos ir Vaiko skyrius. Čia buvo teikiami praktiški patarimai vaikų auklėjimo klausimais.

Kat. Or-jų Sąjunga subūrė intelektualės į **Moterų Talką**, kuri dirbo švietimo darbą ir rengė meno parodas.

Po 15-kos metų LKOS turėjo 112.000 organizuotų lietuvių moterų. Perijodiniai leidiniai bei žurnalai, kaip Lietuvaite, Moterų Balsas, Moteris, Liepsnos, Sesučių Šnekos ir Naujosios Vaidilutės siekė beveik 2 milijonus skaitytojų. Moteris pakėlė besimokančios jaunuo-menės skaičių, prisidėjo prie blaivybės platinimo ir socialinės akcijos.

L.K. Moterų Dr-ja Kaune laikė mergaičių globos namus, darbo namus ir didesniuose miestuose misijų stotis. Kasmet būdavo aptarnauta apie 13.000 mergaičių.

Sąjunga į savo kongresų programą įtraukė senovės papročių bei liaudies meno demonstravimą. Lietuvos mergaičių kultūrinis lygis labai pakilo. Mūsų sodžiaus moteris puikiai organizuodavo kongresus, gerai pravedavo posėdžius ir formuluodavo nutarimus.

Okupantai, užėmę Lietuvą, visą puikiai klestingą katalikių bei tautinių organizacijų veiklą nutraukė. Daugeli mūsų veikėjų ištremė į Sibirą arba sunaikino kalėjimuose.

Plačiame pasaulyje atsidūrus 1946 m. dr. Veronika Karvelienė šią sąjungą atgaivino. Vėl buvo užmegzti ryšiai su Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unija. Romoje 1947 m. lietuves kongrese atstovavo dr. A. Šidlauskaitė.

1951 metais Paryžiuje pakeitė savo vardą į Pasaulio Lietuvių Katalikių Organizacijų Sąjungą. Čia buvo išleisti "Mūsų Keliai", kuriuos spaudai parengė Kanados katalikės moterys.

Unijos kongrese Romoje 1952 metais sąjunga atstovavo dr. N. Bražėnaitė ir B. Venskuvienė, kurios sukėlė daug užuojautos pavergtai Lietuvai.

New Yorke 1953 metais buvo su-ruoštas dr. V. Karvelienės mirties minėjimas, kur buvo iškelta jos nuopelnai lietuvių moterų gyvenimui.

Valdybos būstinė 1954 metais buvo atkelta į New Yorką ir suaukta moterų ir mergaičių konferencija.

Unijos kongrese Romoje 1957 m. lietuves atstovavo M. Watkins, Birutė Venckuvienė ir Genovaitė Kanė. Jos padarė pranešimą apie lietuvių moterų veiklą.

1961 m. Romoje kongrese mūsų atstovės įsijungė į Pavergtų Tautų ir Tylos Bažnyčios sekciją. Lietuvos vargai pasidarė žinomi viso pasaulio katalikėms, kurių yra apie 36 milijonai priklausą tai unijai.

Po 40 metų lietuvis katalikės atskūrė Kanadoje, Anglijoje, Škotijoje, Brazilijoje, Argentinoje, Urugvajuje ir Australijoje. Jos atlieka kultūros ir šalpos darbą pagal galimybes. Jos leidžia savo organą "Moterį", kuris taikomas visų kontinentų moterims.

Amerikos L.R.K. Moterų Sąjunga leidžia savo organą "Moterų Dirvą" ir turi draudimo skyrius ligos ir mirties atveju.

Atėityje PLKOS valdyba pasiryžusi stiprinti ryšius su Pasaulio Kat. Moterų Organizacijų Unija.

Šiais metais buvo pasiųstos telegramos JAV-bių prezidentui Kennedy, JAV-bių atstovui Jungtinėse Tautose A. Stevenson, prašant atsižvelgti į pavergtas tautas ir paremti jų išlaisvinimo akciją.

• SVEIKATA

GELBĖKITE NUO CHEMIKALŲ

Elena Gimbutienė

Mūsų era lygiagrečiai su atomo amžium galėtų būti pavadinta chemijos era. Per paskutinį pusšimtį metų cheminė pramonė smarkiai išsirutuliojo. Atsirado sintetinė guma, plastika, sintetiniai audiniai, sintetinė statybinė medžiaga, sintetinės žemės ir kitos ūkio trąšos, visokios priemonės kovoti su žemės ūkio kenkėjais; sintetiniai dažai, vaistai ir dar šimtai kitų chemiškai padirbtų ar pagamintų medžiagų, vartojamų pramonėje, žemės ūkyje, namuose.

Naminių gyvulių, o ypač žmonių, maistas yra perdėm persunktas chemikalais. Galima drąsiai pasakyti, kad dabartinėje maisto pramonėje yra vartojama bent tūkstantis maistą "pagerinančių" pašalinių medžiagų. Įvairiausi prieskoniai, kvapai, saldiniojai, baltintojai, spalvintojai, tirštintojai, švelnintojai (tenderizers), kepimams purumą bei sultingumą teikiantieji priedai, nekalbant jau apie visus cheminius bei fizinius maisto produktų konservavimo (preserving) būdus, — net baisu pagalvoti, kaip JAV, Kanados, Australijos maistas yra išprievartautas!

Franklin Bickvell, M.D., kurio knygos santrauką norėčiau "Moters" skaitytojoms patiekti, mano, kad chemikalų pirmavimas **degeneratyvinių ligų plitimui didėja**, kadangi tos ligos dažniausiai yra chemikalais apnuodyto maisto pasekmės.

Dr. Fr. Bickvell iškelia keturias pagrindines maisto kenksmingumo priežastis:

1. Maisto produktai gali tapti nuodingais **atsitiktinai**: dėl neapsižiūrėjimo, dėl nelaimingai susidėjusių aplinkybių, dėl maisto gedimo. Pavyzdžiui, apsinuodijimas mėsos ar žuvies konservais, iš anksto pagamintais, užšaldytais ar kitaip užkonservuotais patiekalais, kai jie per ilgai buvo laikomi netinkamose patalpose ir juose įsiveisė toksinus gaminančios bakterijos, vartojimas vario (Cu — Copper), švino (Pb — lead), cino (alavo, Su-tin), cinkuotų (galvanized) indų maistui virti, o ypač rūgščių gėralų, kaip vaisių sunka, limonadas, kompotos, rūgšis pienas ir kt. laikymui. Žmonių sveikatai kenkia ir švino ar cinkuotų vandentiekio vamzdžių.

Net senos švininiai dažais kadaise nuteptos lentos, laivų liekanos, pavartotos duonai kepti, buvo tos duonos valgytojų apsinuodijimo švino priežastimi. Seniau, kai "akmeniniai" — glazūruoti puodai buvo vartojami maistui duonkepėje šutinti, pasitaikydavo apsinuodijimų puodo glazūroje esančiomis švino druskomis. Geležinių indų emalėje gali kartais būti antimonio (Sb — antimony), pigieji "sidabriniai" asociai nevisuomet gaminami iš mažiausiai kenksmingo aliuminijaus, ir būna padengti kadmijaus (Cd — cadmium) sluogsniu; abu šie metalai: antimonas ir kadmijus tirpdami rūgštyse duoda nuodingus junginius.

Net tokie dabar įprasti, dalykai,

Mielos Sesės:

Po Antrojo Pasaulinio Karo Lietuvai netekus nepriklausomybės ir okupantams uždarius visas katalikiškas organizacijas, Lietuvių Katalikių Organizacijų Sąjungos Valdybos narės tremtyje suprato gyvą reikalą atnaujinti lietuvių narystę Unijoje, kad lietuvių vardas nebūtų pasaulyje užmirštas. Buvo pritaikyti naujom sąlygom įstatai ir Lietuvos Vyskupų rekomendacija papildyta Sąjungos Valdyba buvo pristatyta Unijai. Tuo būdu Pasaulio Lietuvių Katalikių Organizacijų Sąjunga šiandien yra tikroju Pasaulinės Katalikių Moterų Organizacijų Unijos nariu.

Kadangi 1962 metų gale suejo 40 metų nuo įsteigimo Sąjungos, tai PLKOS Valdyba skelbia 1963 metus Sąjungos jubiliejiniais metais ir prašo visų lietuvių katalikių moterų organizacijų šią sukaktį atžymėti atitinkamu minėjimu, kurio pagrindinė mintis būtų: *moteris vienytoja šeimoje ir visuomenėje*.

Linkime geros sėkmės jūsų veikloje.

Pasaulio Lietuvių Katalikių Organizacijų Sąjungos valdyba

kaip plastikiniai (Tinfoil) maisto įpakavimai nėra jau taip nekalti. Įvairioms rūšims plastikos gaminiui yra panaudojama bent 120 chemikalų, kurių **ketvirtadalis** pripažinta kenksmingais sveikatai.

Staniolės sudėtinė dalis yra cinkas (Zn — zinc). Pvz., minkštas sūris, įvyniotas į staniolę, sugeria nemažai cinko.

JAV-bėse dabar dažnai kalbama apie apsinuodijimus arseniku (As — arsenic), kurio užsilieka insekticidais (vaistai naudojami sodininkystėje bei daržininkystėje kovai su kenksmingais vabzdžiais) nupurkštose daržovėse, uogose, rečiau vaisiuose. Be to, arseniko gali būti žaliuose dažuose ne tik sienų, lubų, bet ir maistui dažyti (St. Patrick day!) preparatuose. Nežinome, kad nuodingi žali dažai atsiranda, palikus sidabrinį šaukštą rūgščioje grietinėje, vasių košeje ir visuose rūgščiuose gaminiuose. Mat, sidabras yra lydinamas su variu, kad būtų kietesnis.

II. Medžiagų nuodingumas

Kaikurios maisto medžiagos visiškai natūralios, cheminių procesų nepaliestos, gali savaime, pagal savo struktūrą būti daugiau ar mažiau nuodingos. Pvz. ruginė duona, pagaminta iš skalsėmis (Claviceps purpurea) apkrestų rugių, sukelia kartais pavojingus negalavimus.

Salotos (Lettuce) savo į pieną panašiose sultyse turi opijui giminingų pradų ir pergausus iš salotų pagamintų patiekalų vartojimas užmigo valgytojus. Neretai apsinuodijama sudygusių ar nuo šviesos veikimo pažalavusių bulvių solaninu. To paties solanino yra neišnokusiuose pamidoruose (vartuojant juos maistui reikia, kaip grybus, nuplūkyti karštu vandeniu). Šviežios „ananasų“ vyšnios (Physalis peruviana ir Ph. pruinosa) daugeliui sukelia vėmimą.

Pasitaiko apsinuodijimų (alergija?) paprastomis daržovėmis, pupomis, vikių ir peliuskų grūdais.

Bičių medus, surinktas iš kaikiurių nuodingų augalų, pvz. oleandrų (piečių kraštuose), rhododendronų, azalijų, andromedų, calmia ir kt., bitininkų vadinamas „girtu“ medumi, nes jo užvalgę žmonės apsvaigsta, o kartais ir rimčiau suserga.

Apsinuodijama grybais, net ir tokiems, kurie kitoje vietoje laikomi valgomais. Juos rinkti, ypač namie surūšiuoti ir paruošti valgyti, turėtų tik geri jų žinovai. Kaikiurių grybų nuodingos savybės yra pašalinimas ilgesniu mirkinimu vandenyje ir pakartotinu apvirinimu, kruopščiai išplaunant kartą panaudotą vandenį.

Didesni kiekiai rūgštynių, rebarbarų, ypač jaunų lapų, o ne kotų, gali pakenkti dėl esamos juose oksalio rūgšties. Tos pačios oksalio ir kaikiurių kitų rūgščių yra špinatuose, žemuogėse ir braškėse. Tai iš dalies paaiškina, kodėl pasitaiko alerginių susirgimų jų pavalgus. Oksalio rūgščiai geru antidotu yra grietinėlė. Iš čia paprotys rūgštynių sriubų baltinti grietine, o su braškėmis bei rebarbarų patiekalais vartoti grietinėlę (pieną).

Masiniai apsinuodijimai žuvimi, vėžiais, moliuskais, kad ir visai šviežiais, pasitaiko dėl to, kad jie buvo pagauti atominių sprogdinimų metu, ar cheminės pramonės užterštuose vandenyse. Panašiai šviežia, gedimo bakterijų dar

nepaliesta, medžiojamų paukščių (kurapų, fazanų, laukinių žąsų, balanžių) bei žvėrelių (triušių, stirnų) mėsa kartais gali būti nuodinga. Mat, tie gyvūnai minta žmonėms nuodingais, bet gyvūnėliams, matyt, nekenksmingais augalais, kurių nuodai akumuliuojasi, sakysim, kurapkos raumenyse iki tokio laipsnio, kad suvalgęs tą kurapką gastronomas kartais mirštamai apsinuodija.

Net toks natūralus dalykas, kaip motinos pienas, gali kūdikiui kelti, nes jame koncentruojasi visokie nuodai, pasitaiką motinai nekenksmingais kiekiais ne tik maiste, bet ir kosmetikoje, dezinfekcijos, namų apyvokos priemonėse, vaistuose. Karvių pienas surenka ir save pašaro kvapus, prieskonius ir kitas savybes. Taip, jei karvės ganosi (bent taip buvo Lietuvoje, Lenkijoje, Rusijoje) pievose, kur auga laukiniai česnakai, ne vien tik pienas, bet ir visi iš jo pagaminti produktai įgauna nemalonų česnakėlių kvapą. Šeriant karves pašariniais kopūstais bei kaikiuriais kopūstams giminingais pašarais, jų pienu besimaitiną vaikai, kaikur ima sirgti lyg ir basedo (Goitre) liga, kuri tačiau nepasiduoda gydyma jodo preparatais. Karvių bei ožkų pienas pasidaro nuodingas, kai tie gyvuliai prisiėda jiems, atrodo, nekenksmingų bet žmonėms nuodingų artišokų bei bulvių lapų, nuodingo vijoklio (poison ivy), pienuose gardumytės (Autoxantum) ir pypkorių branginamo barkūno. Pastarieji du augalai turi nuodingo, bet skaniai kvėpiancio kumarino. Panašių atsitikimų žinoma ir daugiau.

III. Pieno produktų užnuodijimas Antibiotikų žala pienui ir mėsei

Daug pavojingiau kai į pieną patenka ūkyje vartojami nuodingi insekticidai bei pesticidai. Pvz., kovojant su musėmis ar kitais parazitais, karvių oda ir gardai dažniausiai apdulkinami DDT, o karvės tą purškalą nulaizo; arba jeigu auginant pašarus buvo vartojami arseniko preparatai, po to nebuvo pakankamai lietaus, kad juos nuplautų; minimalios tų nuodų dozės karvei gal ir nekenkia, bet pienas, ypač kūdikiams, gali būti pavojingai nuodingas. Pieningos karvės dažnai serga mastitis — infekciniu tešmens uždegimu, nuo kurio yra gydomos penicilino ar kitų antibiotikų injekcijomis. Didelė tų vaistų dalis patenka į pieną. Vaikai, alergiški antibiotikams, nuo tokio pieno rimtai suserga.

Antra vertus, gausus antibiotikų vartojimas skatina imunitetinių antibiotikams mikrojų plėtimąsi: vis dažniau pasitaiko infekcinių susirgimų, nepasiduodančių gydymui antibiotikais.

O moderniški ūkininkai, paukščių ir mėsinų gyvulių auginimojo taiko antibiotikus, kur tik galėdami. Nedidelės dozės aeromycino ar terramycino visą paukščio auginimo laikotarpį yra įmaišomos į paukščio lesalą tikslu apsisaugoti nuo galimos paukščių epidemijos, su kuria būtų labai sunku kovoti, nes pramoninėje paukštydėje vienoje didelėje patalpoje yra laikoma daugybė paukščių. Kartu su preventyvine ir gydymąja galia, antibiotiniai vaistai pagreitina paukščio svorio prieaugį. Išvadoje antibiotikų randama kiaušiniuose ir paukštienoje. Tuo pat tikslu antibiotikai duodami kiaušinėms ir galvijams.

Mėsos prekyboje antibiotikus vartoja šviežios mėsos bei žuvies geresniam išlaikymui. Tačiau šitoks mėsos konservavimo būdas nėra visiškai sekmingas, nes antibiotiniai vaistai užmušdami daugumą bakterijų ir, palaikydami produkto „šviežią“ išvaizdą, neveikia salmonella, kuri taip pat skatina mėsos nuodingumą ir jos greitą gedimą.

Pastaruoju laiku ūkininkai, norėdami dar labiau pagreitinti mėsinų galvijų augimą ir pagerinti paukštienos kokybę, ėmė savo paukščius bei jautukus skiepyti moteriškais hormonais: stilbestrol ir hexoestrol. Paukščiams į kaklą, o galvijams į ausį po odą įspaudžiamos hormonų tabletės. Nors skiepytų gyvulių (paukščių) mėsoje randami vos pėdsakai tų hormonų, tačiau tokios mėsos vartojimas yra žalingas vartotojo sveikatai, ypač, kad neištirpusios tabletės kartais užsilieka paukštienos kaklelyje ir betarpiškai patenka į maistą. Vieton virus iš kakliukų sriubų bei drebučius, reikėtų juos deginti: šunims ir katėms jie irgi yra kenksmingi.

Augalų kultūroje yra vartojami gibrelinas bei kiti hormoniniai preparatai. Kaip ir stilbestrol ar hexoestrol, augaliniai hormonai turi carconogeninių (vėžio ligos) savybių. Insekticidai yra vaistai laikomi kovai su augalams kenksmingais vabzdžiais, pesticidai naikina įvairius gyvulių, žmonių bei namų parazitų, fungicidai apsaugo augalus nuo jiems kenkiančių grybelių ar bakterijų, herbicidai naikina piktžoles.

Daugumas tų preparatų yra labai nuodingi chemikalai. Per pastaruosius 50 metų jų gaminimas bei vartojimas begaliniai išaugo ir kasmet išleidžiama nauji „tobulesni“ pakaitalai. Tikrai sunku surasti žemės ūkio sritį, kur vieni ar kiti chemikalai nebūtų vartojami. Beveik neradime kultūrinio augalo, kuris nebūtų purškiamas ar dulkinamas. Net parkų ir miškų medžiai laikas nuo laiko yra gydomi nuo apnikusių juos parazitų.

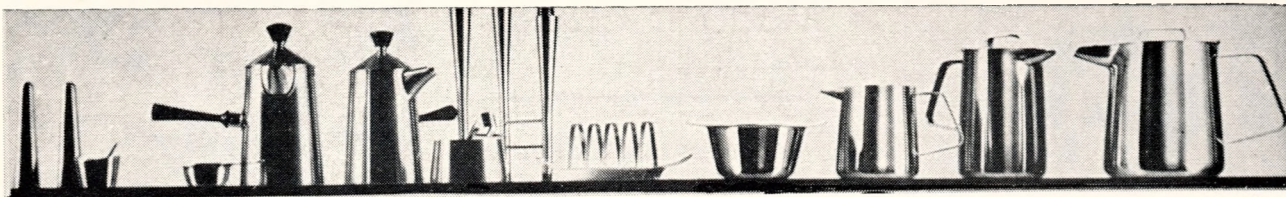
Pelkėtose vietose yra naikinami uodai. Nepaliekama ramybėje nė pakelių, iš kur kenkėjai gali pereiti į kultivuotus plotus. Turint reikalo su didesniais plotais, chemikalų paskirstymas atliekamas lėktuvais, vaistai dažnai yra vėjo nunešami į gretimas, purškimo bei dulkinimo nereikalingas sodas.

Turime puikius, kirminų bei grybelių nepagadintus vaisius ar daržo augalus. Išnyksta uodai, musės ir kiti parazitai. Bet, kaip matome, kita medalio pusė yra netokia džiuginanti.

Kiek lietuvių mokosi Maskvoje

Ryšium su Lietuvoje minėta Moters diena (kovo mėn. 8 d.) spaudoje, per radiją buvo keliami moterų nuopelnai, aiškinta, kad jų gyvenimas geresnis, negu vad. kapitalistiniuose kraštuose. Kovo mėn. 8 d. Vilniaus radio pasikalbėjime su lietuvaiteimis studentėmis, studijuojančiomis Maskvos u-t-e, paaiškėjo, kad šiuo metu Maskvoje iš viso mokosi 120 studentų, jų tarpe pusė merginų. Tie studentai turi savo klubą „Baltika“.

Ta proga buvo giriamasi, kad sovietuose mokslas lengvai prieinamas ir gaunamos stipendijos, iš kurių, deja, studentai nebegali pragyventi.

• Šeiminių kampelis

Veda ALDONA RUSINIENĖ

Keptas viščiukas su imbiru

Proporcija:

- 6 ar 8 gabalai jauno viščiuko,
- $\frac{1}{4}$ puoduko kepimui alyvos,
- 2 šaukštai kapotų svogūnų,
- 1 skiltelė sutrinto česnako,
- 1 arbatinis šaukštelis druskos,
- 2 arbatiniai šaukšteliai malto imbiero,
- 2 šaukštai citrinos sunkos,
- $\frac{1}{4}$ puoduko medaus,
- $\frac{1}{2}$ puoduko apelsinų arba obuolių sunkos,
- 2 arbatiniai šaukšteliai sojos soso.

Darbas: visus priedus ir prieskonius, išskyrus viščiuką, sudėti į nedidelį puoduką ir pavirinti 5 minutes. Sudėti viščiuko porcijas oda į viršų ir uždengiamą kepimui indą ir aplaistyti virtų padažu. Kepti pradžioje nedengtą prie 375° karščio 20 minučių. Išėmus apversti porcijas ir vėl palaistyti padažu. Uždengti indą ir vėl kepti 20 minučių prie 350°. Po to dar kartą palaistyti likusiu padažu ir vėl nudengus kepti 20 minučių. Po to duoti į stalą su ryžiais ir daržovėmis.

Kad viščiukas gautų stipresnį skonį, prieš kepančią mėsą pamarinuoti minėtame padaže porą valandų. Po to kepti augščiau nurodytu būdu.

Ryžius prieš verdant reikia apkepinėti su sviestu keptuvėje iki pasidarys rusvos spalvos. Po to dėti į verdantį vandenį ir virti kaip paprastai.

Tortas su brazilieškais riešutais

Proporcija:

- 6 kiaušiniai,
- $\frac{1}{2}$ puoduko cukraus,
- $\frac{3}{4}$ puoduko sijotų miltų,
- 1 šaukštelis kepimo miltelių,
- $\frac{1}{2}$ šaukštelio druskos,
- $\frac{1}{2}$ šaukštelio cream of tartar,
- $\frac{1}{2}$ puoduko cukraus,
- 1 puodukas maltų brazilieškų riešutų,
- 1 šaukštukas vanilijos ekstrakto,
- 1 puodukas druoželėmis supjaustytų brazilieškų riešutų.

Darbas:

Kiaušinių trynius išplakti iki tirštumo ir sudėti $\frac{1}{2}$ puoduko cukraus po truputį į visą laiką plakant. Persijoti miltus kartu su kepimo milteliais ir druska ir sudėti į trynių mišinį. Baltymus ir cream of tartar išplakti iki kietumo. $\frac{1}{2}$ puoduko cukraus dėti po truputį į baltymus gerai išplakant po kiekvieno įdėjimo. Atsargiai sudėti maltus riešutus ir vaniliją į baltymus, juos pamažu maišant. Tada sudėti trynių ir miltų mišinį ir išmaišius su šaukštu pilti į dvi 9 inčių blėkutes išteptas ir išklotas vaškinio popierium. Ant viršaus užbarstyti druožlelėmis supjaustytus riešutus ir kepti prie 350° karščio 25-30 minučių. Iškepus išversti ir nuimti popierį. Atvėsinti ir prieš duodant į stalą pertepti kavos kremu.

Kavos kremas

1 puodukas plakimui grietinėlės, $\frac{1}{4}$ puoduko persijoto pudrinio cukraus. 1 šaukštas instant kavos miltelių. Atšaldyti visus produktus ir plakimui indą prieš plakant. Išplakus iki kietumo, pertepti tortą.

Sviestiniai sausainiukai

Proporcija:

- 1 puodukas sviesto ($\frac{1}{2}$ svaro),
- $\frac{3}{4}$ puoduko cukraus,
- 5 kietai virto kiaušinio tryniai sutrinti,
- 1 šaukštukas vanilijos ekstrakto,
- 2 puodukai persijotų miltų,
- $\frac{1}{2}$ šaukštuko druskos,
- 1 kiaušinis išplaktas su šaukštuku pieno.

Darbas:

Gerai išsukti sviestą su cukrum. Sudėti per sietuką pertrintus kiaušinių trynius ir vaniliją. Išmaišyti. Sudėti miltus su druska ir išminkyti. Padėti šaltai iki tešla pasidarys užtenkamai sustingus ir tinkama kočiojimui. Kočioti $\frac{1}{4}$ inčio storumu, išspausti įvairias formas. Patepti viršų išplaktu kiaušiniu ir pienu. Viršų sausainiukų galima pabarstyti smulkiai kapotais riešutais, cinamonu ir cukrum, arba aguonomis. Kepti prie 350-375° temperatūros 10 minučių, arba iki gražiai pageltonuosis.

Aviečių saldusis

Proporcija:

- 2 pakučiai vaflų (ice cream wafers),
- 1 pokutis šaldytų cukruotų aviečių,
- 1 pokutis aviečių žaletino (jello),
- 1 puodukas verdančio vandens,
- 1 pokutis balto žaletino,
- $\frac{1}{2}$ puoduko šalto vandens,
- 2 kiaušinių baltymai,
- $\frac{1}{2}$ citrinos sūka,
- 1 puodukas plakimui grietinėlės.

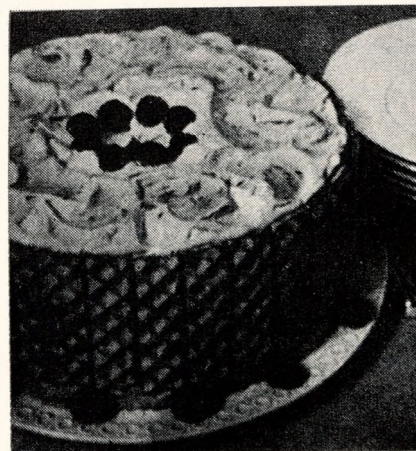
Darbas:

Ištepti apvalią išardomą blėkutę ir sustatyti vaflukus apie kraštus. Atšaldyti avietes ir nusunkti. Aviečių žaletiną užpilti verdančiu vandeniu ir sudėti aviečių sunką. Pastatyti žaletiną šaltai iki sutirštės.

Baltą žaletiną išleisti pusę puoduko šalto vandens. Išplakti kiaušinio baltymus iki kietumo, po to sudėti citrinos sunką ir baltą žaletiną; išmaišyti. Į sutirštėjusį aviečių žaletiną sudėti kiaušinių baltymus, gerai išmaišyti ir padėti šaltai iki viskas sutirštės. Išplakti grietinėlę ir vieną puoduką plakto grietinėlės ir avietes sudėti į aviečių ir baltymų mišinį. Atsargiai išmaišyti ir pilti į paruoštą formą. Padėti į šaldytuvą iki viskas gerai sustings (2 valandas). Išėmus iš formos puošti likusia plakta grietinėle ir avietėmis.

Švediško stiklo vyno taurės

Taip atrodo paruoštas aviečių saldusis

Naudinga žinoti...

• Verdant jūros vėžiukus - shrimps, reikia įdėti į vandenį porą cinamono lazdelių. Tas nepakeis skonio, bet panaikins nemalonų žuvies kvapą.

• Prieš kepančią paukštieną, reikia iš vidaus ir iš viršaus ištrinti citrina. Paukštiena pasidaro šviesesnė ir trapecnė.

1963 metų...

63-ŲJŲ METŲ VASARAI

63-jų metų vasaros elegancija — paprastumas. Tai geri metal moterims, kurios bando siūti pačios. Eilučių švarakai dažniausiai be apikaklių, neįimti į liemenį, bet pusiau palaidi. Bliuzės dažniausiai nesukišamos ir sijonus, bet dėvimos ant viršaus. Jos trumpos ir taip pat pusiau palaidos.

Visas pasaulis šią vasarą dėvi "shift". Tai palaida arba pusiau palaida, labai paprasto kirpimo suknelė. Atsimerant dar "maišą"? Tai buvo skubiausiai priimtas ir greičiausiai užmirštas stilius. Po „maišo“ sekė pritaikyta prie liemens, aptempta "sheath". Pastaroji užsiliko taip ilgai, kad, atrodo, moterys nieko kito negalincios išsigalvoti.

Šių dienų "shift" yra laimingas vidurkis tarp maišinės ir aptemptos suknelės. Ji yra labai patogi dėvėti ir taip pat tinka beveik visoms medžiagoms, išskyrus labai krentančias, kaip pvz. krepas, šifonas.

Vasarai siūkitės margas, dideliais raštais. Istaigai — vienos spalvos ar langučiais, su kišenaitėmis, dėvėkite su šalikėliais, vakarui — šilkinės, šiek tiek platesnės į apačią, su karoliais ir sagtimis. Prie tų suknelių, dėvimi taip pat švarkai ir apsiaustai, priderinti, arba kontrastinės spalvos. "Shift" dažniausiai siuvama be rankovių, be apikaklės, be dirželio. Žinoma, yra visokių variacijų: mažos apikaklės, kišenaitės ir tos pačios medžiagos dirželiai. Net ir šukuosenos taikomos prie tų suknelių, jos labai lygios, paprastos, kartais susukami plaukai į kuodą, taip kaip mūsų senelės nešiojo. Išpūstos šukuosenos jau, atrodo, nuėjo praeitin. "Shift" yra dar ir tuo priimtina, kad tinka bet kuriam amžiui.

Butukai vasarai šiek tiek žemes-

• Madų ir grožio pasaulis

Veda IRENA KAIRIENĖ

nėm ir platesnėm kulnim, kartais užpakaly tik su dirželiu. Labai madoje juodas ir spalvotas lakas, taip pat gyvatės oda (lizard). Rankinukai šiek tiek mažesni kaip pernai, labai lygūs.

APIE BRANGIUS VEIDO KREMUS

Šiame reklamų ir "stebuklų" amžiuje dažnai sunku atskirti teisybę nuo melo. Pasiklausius kosmetikos gamintojų šaunių šūkių, moteris kartais ima tikėti, kad panaudojusi tam tikrą laiką jų stebuklingųjų "košių", staiga ims ir numes bent dešimtį amžiaus metų — nei raukšlės, nei dėmelės ant veido! Sunku būtų suminėti visus prašmatnius vardus — Royal jelly, lyg tai pagamintas iš bičių geluonių, hormonais prisotintas, placentinis, padrėkintas (moisturized), vitaminuotas. Tūkstančiai vardų, ir tūkstančiai pažadų!... Amerikoje buvo sudarytas dermatologistų komitetas šitiems jų pažadams patikrinti ir gautas liūdnas rezultatas. Pagal dr. Beatrice Maher Kesten ir dr. S. A. Barnes nė vienas tų gražiais vardais kremų raukšlių neišlygina. Štai moksliskas išaiškinimas: oda yra sudaryta iš dviejų pagrindinių sluoksnių — epidermio ir dermio. Epidermis sudarytas iš raginio ir taip pat iš celinio sluoksnio. Po epidermiu yra antrasis sluogsnis — dermis, arba kitaip tariant — tikroji oda, sudaryta iš įvairių gyvų plaušų. Po dermiu yra riebalinis sluogsnis, kuris palaiko gilesnes glandas ir kraują kapiliarus. Normaliame senėjimo procese elastiniai dermio plaušai susidėvi ir sutrūksta. Tuo būdu dermis

vasaros...

mados...

ir epidermis praranda elastiškumą. Taip pat poodinis riebalinis sluogsnis susitraukia ir vandens kiekis odoje sumažėja. Epidermis dalinai subliūkšta ir supuola į raukšles, todėl, kad ji palaikantis dermis susitraukia, tuo tarpu viršutinė odos dalis lieka ta pati.

Jokia kosmetinė priemonė, gydytojų nuomone, nesulaikys senėjimo proceso ir neišlygins raukšlių. Prarastas odos elastiškumas negali būti atstatytas. Net ir plastinės operacijos yra tik trumpalaikė priemonė.

Tad, atrodytu, kad visi brangieji, plačiai išreklamuoti, kremai tėra tikrai naudingi tik jų gamintojams...

KAIP IŠVENGTI SURIEBĖJIMO?

Storos kulšys ir bendrai kojų aptumkinimas galimas net tuo atveju, jei moteris ar mergina turi ir normalų svorį. Kitas klausimas kyla, ar sėdimas darbas 40 valandų savaitėje užaugina taukus ant raumenų šlaunyse ir liemenyje?

40 valandų sėdimas darbas kontoroje ar dirbtuvėj nepriaugina taukų raumenyse ir nesužaloja moters figūros. Muskulų sudirbimas ir raumenų taukais peraugimas didina svorį ir žaloja moters figūrą. Nuo šio nenormalumo geriausia apsigynimo priemonė, tai masažas ar judesys. Tik judesys gali grąžinti kūnui pusiausvyrą, stangrumą ir sveikatą.

Kodėl kraunasi ant kulšių taukai?

Kadangi prie sėdimo darbo muskulai tampa neįtaurūs, nesunaudoja jiems teikiamos medžiagos, kuri kaip atsarga kraunasi taukų pavidalu. Kiekviena moteris ryte ir vakare turi gimnastikuoti: gimnastiniai pratimai pagyvina kraujo cirkuliaciją ir pažadina veikti apsnūdusius muskulus.

Jei kiekvieną dieną bus daroma 10-15 minučių gimnastika, tai ir 8 valan-

**Didžiai Gerbiamosios
"Moters" žurnalo Leidėjos:**

Tikrai galite didžiuotis savo leidžiamuoju žurnalu "Moters". Garbė Kanados Lietuvių Katalikų Moterų Draugijai! Išrodo lyg jis būtų spausdinamas mūsų numylėtame krašte — Terra Mariana.

Neabejoju, kad gaunantieji žurnalą džiaugiasi jo turiniu. Jei aš būčiau jo leidėjas būtinai keiččiau jo formą. Dabar jis lengvai pasislepia tarp laikraščių. Jei jis būtų spausdinamas "Židinio" formato, arba kaip, pvz. Kunigų Vienybės "Lux Christi", tada galėtų būti galima įrašyti į vieną knygą ir jis lengvai tilptų lentynoje tarp kitų spaudos leidinių.

Reikia pasidžiaugti D. Petrutytes rašiniu "Ar ne laikas pagalvoti ir susiprasti?" Mano supratimu reikia daugiau tokių straipsnių. Juk lašas po lašo ir akmenį sutašo. Juk retenybė, kad motina rūpestingai ruošų savo dukrelę šventai motinystei!... Didžiama nuotakų neturi mažiausio supratimo apie pedagogiją. Negali duoti savo vaikams, ko jos pačios neturi.

Mums lietuviams lituanistinių pamokų per mažą. Gal Kanados Lietuvių Katalikų Moterų Draugija turi mergelėms ir motinoms studijų ratelius. Bet man neteko sužinoti kur JAV būtų suruošti panašūs kursai.

Prašau priimti už gryną pinigą, nes prakalbėjau iš gausumo širdies.

Jus gerbiąs Kristuje

Prel. P. M. Juras

Gerbiamą Redaktore,

Sveikinu "Moters", linkėdama džiaugsmingos ištvermės dideliame darbe.

"Moters" žurnalas labai patrauklus ir rimtas, skaitydama jauti, kad medžiaga sudėta jautrios moters sielos...

Vartydama jos puslapius, rodos grįžtu į vaikystę ir motinos prieglobstį. Ir aš pati kadaise šokinėjau prie Nemuno lankose ir skyniau dideles gelsvas purianas ir padėjau savo mamutei Nemune plauti plonai austas drobes...

"Motery" aš randu save ir amžiną ryšį su tėvų žeme...

**Stasė Slavinskienė
Hamiltonas, Kanada**

dų dienis sėdimas darbas nepriaugins ant klubų taukų ir nesužalos moters figūros. Jei negalima namuose dėl kurių nors aplinkybių daryti gimnastinių pratimų, tai reikia kasdien eiti ilgesniui pasivaikščiojimui.

Kokius pratimus daryti kojomis ar rankomis, gulint ar stovint — tokių praktiškų patarimų galima gauti pas kiekvieną fizinio auklėjimo mokytoją. Kartais moterys nešioja ant savęs 30 ar 15 svarų virš normalaus svorio. Tas nuolatinis nereikalingų taukų svoris apsunkina širdies veikimą, išsukia arterijų sukalkėjimą ir kiekvienai daro nemalonų senatvės ir sudirbimo jausmą. Kam nešioti nereikalingą svorį?

Alė Rūta — PRIESAUKA, iš ciklo Didžioji Meilė II dalis, romanas. Lietuviškos Knygos Klubas. Spausdino "Draugo" spaustuve Čikagoje. Kaina \$3.25.

Romane pavaizduotas ramus lietuvių gyvenimas taikos metu miškingoje žemaitijoje su darbo ir švenčių papročiais. Paskui įjungiamas šis ramus kampelis į kovas su kryžiuočiais, kuriems vadovauja Vytautas. Kalbama apie istorinį Kauno pilies sunaikinimą ir kitus priešų Lietuvos puolimus, kur žuva daug narsių karių.

Romano pasakojimo būdas ramus, net smulkmenišką, nes stengiamasi atkurti anų amžių lietuvių buitį. Romanas skaitytinas dėl savo giliai patrijotinių idėjų.

J. Narūnė — GINTARO TAKAIS. Poezijos rinkinėlis su gausiomis iliustracijomis skirtas vaikams. Autorės originali kūryba. Girtina, kad eilėraštukai vykusiai iliustruoti "Draugo" klišėmis, suderintomis su išsakoma mintimi. Daug gražių vaizdėlių iš istorinių Lietuvos vietų. Kaina \$1.80. Tai geriausia dovanėlė mokyklinio amžiaus vaikams atostogų metu lengvai pramokti lietuvių kalbos ir tuo pačiu susipažinti su Lietuva.

Mykolas Vaitkus — SU MINIJA I BALTIJĄ. Nidos Knygų Klubas. Leidinys. 1962 m. Londone, Britanijoje. Kaina \$1.00.

Tai autoriaus jaunystės prisiminimų knyga, kur liečiama daug žinomų žymių lietuvių patrijotų, jau dabar mirusių ar dar tebegyvenančių. Knyga yra įdomi medžiaga liet. kultūros istorijai. Kas domisi Lietuvos praeitimi šia knyga ją pagilins.

Ignas Končius — ŽEMAIČIŲ ŠNEKOS, II dalis. Nidos Knygų Klubas. Leidinys. Lietuvių tautos kaimo papročiai ir gyvenimas 19 a. pabaigoje žengiant į 20-tąjį. Ramus kaimo gyvenimas su religinio gyvenimo koloritu. Kaina \$1.

Irena Joerg — LAIMĖS JIEŠKOTAI — novelės. Vertimas iš švedų kalbos. Vertėjas nepažymėtas.

Tai švedų tautos gyvenimo vaizdėliai. Irena Joerg po Selmos Lagerloeff ir Sigriedos Unsėd yra labiausiai mėgiama rašytoja.

Nidos leidinys 1962 m. Kaina \$1.00.

Lietuvių Dienos, kovo ir balandžio mėn. Turinys Lietuvių Fondas, **Elenos Tumienės**—Tautinio šventojo vaidmuo moderniajame pasaulyje. Gausu iliustracijų iš liet. kultūrinio gyvenimo. Prenumerata metams \$6.00.

Laiškai Lietuviams — 1963 m. kovo ir balandžio mėn. Aktualus katalikiškos minties žurnalas skirtas šeimai. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago 36, Ill., USA.

Lux Christi — Kunigų Vienybės žurnalas, eina kas trys mėn. Kas domisi ir gilinaisi į katalikų tikėjimo tiesų pažinimą, šiame žurnale ras daug medžiagos. Apžvalga iš Katalikų Bažnyčios gyvenimo. Red. kun. T. Narbutas. Administratorius kun. V. Paulauskas, P. O. Box 306, Thompson, Ct., USA.

Knygu Lentyna — Bibliografinis leidinys. Leidžia Vyt. Saulius, Danville, Ill., USA. Labai naudingas informacinis leidinys, kuris apima ne vien lie-

tuvių knygas bei straipsnius, bet apskritai visą baltistiką ir nelietuvių k.

Ateitis — žurnalas skiriamas mokslui einančiam katalikiškam jaunimui. Redaguoja moksleivių kolektyvas. Administrac. adresas: 5725 So. Artesian Ave., Chicago 29, Ill., USA.

Saltinis — Britanijos lietuvių katalikiškas žurnalas Adresas: 21, The Oval, Hackney Rd., London E. 2, England.

Moterų Dirva — ALRK Moterų Sąjungos organas. Adresas: 205 Lucile St., So. Bend 14, Ind., USA.

ŽURNALUI AUKOJO

K.L.K. Mot. D-jos Hamiltono sk. \$50.

K.L.K. Mot. D-jos Delhi skyrius \$25.

M. Kuprionienė, Ruston, Luisiana \$5.

L. Skipitienė, Chicago, Ill. 5.

S. Mitalienė, Ottawa, Ont. 2.

O. Vileniškiene, Dorchester, Mass. 2.

Po \$1.00 — V. Avižienė, Brooklyn, N.Y., M. Bajoriūnienė, Detroit, Mich., V. Balsienė, Don Mills, Ont., K. Baurienė, Bridgeport, Conn., E. Brazenienė, Stampfor, Conn., Z. Brenciūviene, Chicago, Ill., A. Bukšienė, Omaha, Nebraska, M. Bumbulienė, Toronto, Ont., D. Geldauskienė, Belleville, Ont., A. Genčiūviene, Chicago, Ill., G. Gobienė, Dearborn, Mich., K. Grajauskienė, Scarborough, Ont., S. Grigaliūnienė, Kenosha, Wisc., E. Gudaitienė, Chicago, Ill., Z. Heningienė, Detroit, Mich., K. Jameikienė, Rockford, Ill., E. Jasevičienė, Hamilton, Ont., V. Judzentavičiūtė, Toronto 3, Ont., L. Jušienė, Kenosha, Wisc., O. Karalienė, Los Angeles, Calif., D. Kaunaitė, Toronto, Ont., L. Kolyčienė, Toronto, Ont., F. Kuncaitienė, Omaha, Nebraska, V. Kundrotienė, Detroit, Mich., J. Lapkuviene, Chicago, Ill., A. Leckienė, Chicago, Ill., E. Majauskienė, Chicago, Ill., E. Mikalauskienė, Worcester, Mass., O. Mikšytė, Hamilton, Ont., M. Norkienė, Chicago, Ill., S. Obelėnienė, Cleveland, Ohio, M. Petrušaitienė, Hamilton, Ont., Z. Pupienė, Chicago, Ill., E. Repšienė, Chicago, Ill., J. Rimkevičienė, Montreal, Que., J. Sadauskienė, Cicero, Ill., E. Sakavičienė, Hamilton, Ont., P. Skeivelienė, St. Catherines, Ont., S. Treigienė, Toronto, Ont., S. Urbonienė, Detroit, Mich., L. Vaitienienė, Oshawa, Ont., E. Veisienė, Philadelphia, Pa., S. Zadurskienė, Langton, Ont., A. Žickienė, Chicago, Ill.

GARBĖS PRENUMERATOS

Prelatas P. Juras, Lawrence, Mass., kun. J. Pragulbickas, Elizabeth, N.J., O. Algminienė, Chicago, Ill., M. Balčytienė, Chicago, Ill., S. Baltrukienienė, Akron, Ohio, B. Beleska, Chicago, Ill., A. Biliūnienė, Detroit, Mich., L. Daunienė, Ottawa, Ont., S. Didžiulienė, Cicero, Ill., A. Dulskienė, Oak Lawn, Ill., M. Jasionytė, Toronto, Ont., K. Juozapavičienė, Plymouth Meeting, Pa., A. Kazickienė, New Rochelle, N.Y., I. Kubiliūnienė, Dorchester, Mass., M. Lenkauskienė, Cleveland, Ohio, I. Leonienė, Palos Park, Ill., M. Lesčinskienė, Detroit, Mich., D. Manglicienė, Toronto, Ont., B. Mikėnienė, Chicago, Ill., I. Morkūnienė, Toronto, Ont., M. Paukštienė, Scarborough, Ont., B. Pivoriūnienė, Chicago, Ill., V. Raulinaitienė, Lake Bluff, Ill., O. Rumšienė, Chicago, Ill., I. Stankaitienė, Cleveland, Ohio, V. Strimaitienė, Weston, Ont., P. Strimaitis, Chicago, Ill., E. Zubrienė, Toronto, Ont.